

NESTEMSKI

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 18. oktober 1963

Štev. 42 [1117]

Zahteva današnjega časa:

Potrebno je sožitje

Današnja stopnja oboroževalne tehnike, ki razpolaga poleg vsega še z atomskim orožjem, zahteva bolj kot kdajkoli sporazumevanje in sožitje med narodi. Ob morebitnem spopadu ne bi bili ogroženi le vojaki na bojiščih, marveč celotno prebivalstvo bojujočih se držav ali pa sploh celotno človeštvo.

Na letošnjem mednarodnem zborovanju v Ženevi so razpravljali zlasti o vprašanju mirnega sožitja med narodi. Državni svetnik Andre Chavanne je opozoril na posebno značilnost današnjih mednarodnih sporov in dejal, da oboroževalna tehnika zavleče v boj celoten narod in neizmerno sovraštvo zajame ne le bojujoče se vojake temveč ves narod proti drugemu. Leglo spopadov med narodi — je poudaril — je narodnostna nestrpnost, ki se je lahko naleze vsak narod. Zato narodnostna nestrpnost ni lahka zadeva in zahteva od skupnosti pa tudi od posameznika vsakdanje samopremagovanje. Strpnost pa je tudi stvar vzgoje in je naloga vseh, posebno pa oblasti, da skrbijo, da se državljanji ne pregrešijo proti strpnosti.

»Razgovor ali nasilje?« Okoli tega vprašanja ja na omenjenem zborovanju nanizal svoje misli profesor Victor Martin. Že posamezen človek se po svoji notranjosti loči od drugega; to vidimo že v družini. Ločijo se seveda posamezne narodnostne, verske in socialne skupnosti. Toda človeško življenje zahteva občevanje, stike med ljudmi. To je možno samo na podlagi »razgovora« — sporazumevanja, usklajevanja koristi posameznih skupnosti. Ker nista možna popolna uskladitev in popolno zlitje med skupnostmi — vsaka skupnost ali narod ima svoje poglede in svojo miselnost — si morajo odgovorne oblasti nenehoma prizadevati, da se harmonija med skupnostmi ohrani, čeprav zahteva to velik napor.

V tem pogledu bi se lahko marsikaj učili od Švicarjev. Tam živijo štirje narodi — Nemci, Francozi, Italijani, in Ladinci — skladno, v popolni narodnostni strpnosti. Postavljeni pred izbiro »spor ali sporazum« so se zavestno odločili za sporazum v prepričanju, da je le v sporazumevanju možno sožitje. Ustrezeno temu spoznavanju urejajo tudi svojo zakonodajo in pozorno bdijo, da bi se državljanji ne pregrešili proti njej.

Pri nas v Avstriji smo seveda še daleč od tega, zato bi bil že skrajni čas, da bi končno začeli z »razgovorom«, s sporazumno graditvijo stvarnih osnov za mirno in skladno sožitje. Pristojni činitelji naj ne pozabijo, da se z odlašanjem vprašanja samo zapletajo. Dosedanje »reševanje« manjšinskega vprašanja na podlagi določil člena 7 državne pogodbe to dovolj jasno kaže, saj ne samo, da cela vrsta problemov še sploh ni bila rešena, marveč so se tudi že dosežene »rešitve« izkazale kot skrajno nezadovoljive, v kolikor prejšnjega stanja niso sploh še poslabšale. Tukaj mislimo predvsem na vprašanje šolstva, ki je kljub navidezno demokratičnemu zakonu rešeno vse prej kot pravično. Ob njegovi nezakonitosti nam je bilo na upravičene pomisleke in pritožbe rečeno, naj počakamo, da bo praksa pokazala, ali zakon res ne odgovarja potrebam in razmeram. V nekaj mesecih bo minilo že pet let od dneva, ko smo v dunajskem parlamentu slišali te besede in nenehno padanje števila prijaviteljnih otrok res ne more biti dobro spričevalo tistim, ki so ta zakon ob njegovem rojstvu in v naslednjih letih skušali prikazovati kot najbolj demokratično in širokogrudno rešitev.

Mislimo, da krivda za negativni razvoj ni le na strani neposredno prizadetih. Poleg subjektivnih je tudi mnogo objektivnih vzrokov, na katere pa ravno koroški Slovenci kot neposredno prizadeti in življenjsko zainteresirani nimamo vpliva. Profesor Victor Martin je na ženevskem zborovanju pravilno ugotovil, da zahteva ohranitev harmonije med skupnostmi (ali narodi) velik napor. Toda ne napor samo ene strani, ne le žrtve enega partnerja — potrebno je sporazumevanje in usklajevanje koristi obeh strani, ker le tako je mogoče ustvariti harmonijo ter ohraniti mirno sožitje.

»Razgovor ali nasilje?« Na to vprašanje

Proračun — preskusni kamen vladne koalicije

Že dvakrat je ministrski svet v zadnjih dneh razpravljal o državnem proračunu za leto 1964, za jutri je sklicana nova seja, ki se bo po potrebi nadaljevala tudi v nedeljo in morda še v ponedeljek. Taka naglica pri ministrih sicer ni običajna, toda tokrat se mudi, kajti najkasneje do torka prihodnjega tedna mora vlada osnutek proračuna predložiti parlamentu, če pa ji to ne uspe, je po zakonu obzevana, da odstopi.

Kakor se je vlada na eni strani znašla v časovni stiski, tako je na drugi strani prav sedanja razprava o proračunu neke vrste preskusni kamen vladne koalicije med ÖVP in SPÖ. Doselej namreč še ni uspelo razčistiti pogojev, ki jih eni in drugi postavljajo za nadaljnje sodelovanje obeh velikih strank. Ker pa so ti pogoji najtesneje povezani s proračunom oziroma je bodoča koalicija odvisna od izpolnitve konkretnih zahtev v zvezi s proračunom, bo ravno proračunska razprava lahko najbolj jasno pokazala, v kolikšni meri obstoji iskrena pripravljenost na bodoče sodelovanje.

V tej zvezi so vsekakor zanimive nedavne izjave vicekanclerja dr. Pifferrmanna, ki je dejal, da socialisti do proračuna za leto 1964 ne postavljajo politične pogoje, marveč zahtevajo samo izpolnitev obljub, ki so bile dane pred zadnjimi volitvami. Tu gre predvsem za vprašanje pokojnin, pospešene gradnje stanovanj ter oskrbe vojnih žrtv. Ravno v teh vprašanih pa ÖVP doslej še ni pokazala pravega razumevanja in se bo žele v prihodnjih dneh pokazalo, ali bo mogoče najti skupno govorico.

VAŽNA SPREMEMBA V ZAHODNI NEMČIJI:

Po 18 letih je konec »Adenauerjeve ere«

Novi zahodnonemški kancler prof. Erhard je včeraj predstavil bonnskemu parlamentu svojo vlado, v kateri ima njegova stranka poleg kanclerja še 16 ministrov, liberalna FDP pa poleg vicekanclerja še 5 ministrstev, torej enega ministra več, kot jih je imela v Adenauerjevi vladi. Tudi koalicijski partner je torej izkoristil ugodno priložnost in je za svoje sodelovanje v vladi postavil višjo ceno, zavedajoč se, da Erhard vsaj v začetni dobi zaradi »oporoke« ki jo je zapustil Adenauer, ne bo imel lahkega dela in bo bolj kot zaželjeno navezan na podporo FDP.

Povečanje vpliva liberalne stranke v novi zahodnonemški vladi je vsekakor simptomatično za razmere, v katerih nastopa Erhard nasledstvo Konrada Adenauerja. 18 let — od tega 14 let neposredno kot kancler — je bivši kölnski župan dr. Adenauer precej samovoljno krojil usodo povojne Nemčije. Pri tem se ni oziral na neustavljivi razvoj v svetu, niti ni poslušal mnenj svojih lastnih sodelavcev, dosledno je zastopal politiko nepopuščanja in trmasto je hotel izsiliti to, kar bi vsak drug na njegovem mestu skušal doseči s popuščanjem in priznavanjem dejstev. Zato je ob koncu svoje »ere« praktično ostal praznih rok in njegova zapuščina — dvomljiva »miroljubnost« Zahodne Nemčije ob njeni današnji

oborožitvi in situacija, ko združitev nemškega naroda prav zaradi Adenauerjeve politike sile ne bo več mogoče doseči brez formalnega priznanja obstoja dveh nemških držav — postavlja njegovega naslednika pred dejstvo, da bo moral najprej popraviti tisto, kar je zagrešil njegov predhodnik.

»Adenauerjeva era« se je iztekla in v politiki Zahodne Nemčije se začneja novo obdobje, kakor je zavladal nov duh v Ameriki, ko je generala Eisenhowerja ter njegovega zunanjega ministra Dullesa (le-ta je bil edini pravi prijatelj in somišljenik Adenauerja) zamenjal Kennedy s svojimi sodelavci. Erhard in zunanji minister Schröder sta že za časa Adenauerjeve vladavine zastopala mnogo bolj prožno in sodobnim razmeram prilagojeno politiko. Tako je pričakovati, da bosta zdaj, ko bo »železni« kancler in »drugi Bismarck«, kakor je Adenauerja na poslovlilni seji parlamenta imenoval predsednik Gerstenmaier, le še izza kulis skušal vsiljevati svoja načela, lahko bolj uspešno uveljavljala svoje lastne politične koncepcije in pot Zahodne Nemčije končno speljala v tisto smer, ki edina obeta realne možnosti tudi za reševanje nemškega vprašanja. Kako hitro in v kolikšni meri se bo Erhard pri tem otresel Adenauerjevega vpliva, pa bo pokazala šele bodočnost.

Vprašanje razorožitve pred OZN

36 milijard dinarjev ljudskega posojila za Skopje

Politični odbor Generalne skupščine OZN je začel razpravo o vprašanju razorožitve. Kot uvod v to razpravo sta Amerika in Sovjetska zveza predložili osnutek resolucije, po katerem naj bi Združeni narodi zahtevali od držav, ki so zmožne izstreliti satelite v vesolje, naj v njih ne bo jedrskega orožja. Načelno sporazum o tem vprašanju so dosegli zunanji ministri Amerike, Sovjetske zveze in Velike Britanije že kmalu po začetku letošnjega zasedanja OZN, zdaj pa hočejo za sporazum pridobiti tudi druge države. V drugi resoluciji pa sta se obe veliki sili izrekli za nadaljevanje dela razorožitvenega odbora v Ženevi in so opazovali čim bolj mnenja, da bi ti dve resoluciji lahko pomenili nadaljnji korak k popuščanju mednarodne napetosti.

Na Generalni skupščini OZN so razpravljali in sklepali tudi o posebni resoluciji o pomoči jugoslovanski vladi pri obnovi Skopja in je bila tozadavna resolucija soglasno sprejeta. Medtem se je v Jugoslaviji zaključilo vpisovanje ljudskega posojila in je po vestih iz pristojne zvezne komisije skupna vsota do predzadnjega dne vpisanega ljudskega posojila dosegla že 35,9

morajo najti odgovor državniki in politiki pri reševanju velikih mednarodnih problemov; odgovor na terja tudi od vsakega posameznega člana človeške družbe. Kajti od tega odgovora je odvisno, ali bo mogoče doseči in utrditi mirno sožitje — tako v velikem kakor tudi v malem!

milijarde dinarjev. Nad 2,800.000 delavcev in uslužbencev je vpisalo več kot 18,9 milijarde din, nad 8000 delovnih organizacij in družbeno-političnih skupnosti nad 9,7 milijarde, nekaj nad milijon zasebnih kmetovalcev blizu 3,5 milijarde, druge kategorije prebivalstva pa blizu 3,8 milijarde dinarjev. V Sloveniji je bilo vpisanih blizu 6 milijard dinarjev posojila.

Strašna katastrofa v severni Italiji

Prejšnji teden se je v severni Italiji zgodila strašna nesreča, ki je zahtevala več tisoč človeških življenj. Katastrofo je povzročil plaz, ki se je utrgal z gore Monte Toc in se zrušil v umetno jezero ene največjih hidrocentral v Evropi, Vaiont. V umetnem jezuru je bilo 625 milijonov kubičnih metrov vode in ogromne količine te vode so z nenavadno silo udarile čez jez ter se valile v dolino reke Piave, kjer so preplavile več vasi in jih praktično zbrisale s površja zemlje. Skoraj vse prebivalce prizadetih vasi je voda presenetila sredi spanja, tako da se jih je le malo rešilo na bližnje obronke gora. Vsa dolina nudi sliko nepopisnega opustošenja in o škodi, ki jo je povzročila katastrofa, trenutno sploh še ni mogoče govoriti. Ves teden so reševalne ekipe dan in noč zaposlene s tem, da izpod ruševin in visokih plastil naplavljenega blata izkopavajo mrtva trupla ponesrečenec.

Strašna katastrofa je globoko odjeknila po vsem svetu, in Italiji pa so ob brezprimerni tragediji, ki je doletela dolino Piave, razglasili nacionalno žalovanje.

Hkrati ko iz vsega sveta prihajajo pošiljke pomoči, pa se v Italiji čedalje bolj vneto bavijo z vprašanjem, ali je res, da narava ni edini krivec. Pojavile so se namreč vesti, po katerih so bili lastniki hidrocentrale že pravočasno opozorjeni na grozečo nevarnost in so zdaj obdolženi, da niso ukrenili vse potrebno, kar bi lahko rešilo na tisoče človeških življenj. Med ljudmi se širi ogorčenje in strah, da narava res ni edini morilec, marveč nosijo odgovornost za smrt tisočev žrtv finančniki, ki niso hoteli poslušati svaril strokovnjakov. Vesti o tem so že polne nasprotij, vendar ni več nobe-nega dvoma, da se v ozadju skriva nekaj strašnega in državni tožilec pokrajine Belluno je zahteval, naj družba, ki je zgradila jez, dostavi vse dokumente v zvezi z njegovo gradnjo.

Sklep vatikanskega koncila:

»Ljudski jezik« v cerkvi

II. vatikanski koncil na svojem drugem zasedanju nadaljuje z obravnavanjem posameznih vprašanj in je celo vrsto konkretnih problemov tudi že odobril. Med te spada tudi sklep, po katerem je prepuščeno konferencam škofov, da sprejmejo obvezne odločitve glede jezika pri cerkvenih obredih, kar z drugimi besedami pomeni, da se pri maši in drugih obredih v bodoče lahko v večji meri uporablja »ljudski jezik«, to je jezik posameznih narodov namesto dosedanje latinščine.

Prav tako pa je dosedanji potek koncila tudi pokazal, da so med koncilskimi očeti nasprotja, ki odražajo različno gledanje na cerkveno politiko. Zlasti v vprašanju večje ali manjše oblasti in avtonomije škofov je prišlo do odkritih diferenc in je bilo na primer drugo poglavje liturgijske sheme pri glasovanju zavrnjeno, tako do bodo morali nekatere člene ponovno opredeliti.

Ob začetku drugega dela koncila je iz Prage prišla vest, da je bil praški škof in češkoslovaški primas Beran po dvanajstih letih internacije izpuščen na svobodo. Kljub temu pa — kakor je sam povedal — ni prejel vabila na koncil, zato tudi ni zaprosil za potno dovoljenje.

Predsednik Tito pri Kennedyju

Pot miru in prijateljstva, na kateri je predsednik SFR Jugoslavije maršal Tito obiskal vrsto južnoameriških držav, ga je zdaj privedla v Združene države Amerike. Na povabilo predsednika Kennedyja je včeraj prispel v Washington, kjer so mu kljub neformalnemu obisku izkazali najvišje časti. Takoj po sprejemu sta predsednika Kennedy in Tito začela razgovore o vprašanih, ki zanimajo obe državi, ter o raznih problemih mednarodne politike. Predsednik Kennedy je na čast jugoslovanskemu predsedniku priredil kosilo, nato pa so se nadaljevali razgovori obeh državnikov.

Danes bo predsednik Tito odpotoval na tridnevni obisk v Kalifornijo, kjer bo gost guvernerja Giorgija Browna, ki je letos obiskal Jugoslavijo in bil gost predsednika republike. V ponedeljek pa se bo predsednik Tito vrnil v New York, kjer bo imel v torek govor na svečani seji Generalne skupščine OZN. Prihodnji petek pa se bo predsednik Tito vrnil domov v Jugoslavijo.

Kakor je mednarodna javnost z velikim zanimanjem spremljala Titovo pot po državah Latinske Amerike, tako vlada največje zanimanje tudi za njegov govor pred Združenimi narodi. V tem govoru bo namreč predlagal kodifikacijo miroljubne in aktivne koeksistence, s čimer naj bi po njegovih lastnih besedah bilo »urejeno vprašanje vojne in miru«.

Ob dnevu Združenih narodov

Prihodnji četrtek bomo po vsem svetu obhajali Dan Združenih narodov, velike svetovne organizacije, ki je v osemnajstih letih svojega obstoja prerasla v največji mednarodni forum, pred katerim se rešujejo mnogi važni problemi. O dosedanjem delu OZN je jugoslovanski predstavnik v tej organizaciji Janez Stanovnik objavil članek pod naslovom „Kaj je pripeljalo OZN do uspeha“.

Organizacija Združenih narodov je zdaj stara 18 let. Društvo narodov je doživelo svojo 18-letnico leta 1938, v hudi krizi. Bilo je praktično pred razsulo. OZN pa pričinja svoje 18. zasedanje v vzdušju velikega optimizma in utrjena v premagovanju težav. Ko tukaj doživljamo »moskovski duh«, ki tako odločno karakterizira položaj, se nehoti sprašujemo, kaj je pripeljalo Društvo narodov do zloma in kaj je pripeljalo Združene narode do uspeha.

Čeprav je OZN v mnogih pogledih pravni in faktilni dedič Društva narodov, so med njima globoke ustavne razlike. To razliko najbolje ilustrira dejstvo, da se konvencija Društva narodov pričinja z besedami »Visoke podpisiše . . .«, medtem ko se ustanovna listina OZN pričinja z besedami »Mi, narodi Združenih narodov . . .«. Razlika je na prvi pogled docela formalna. Toda če razmišljamo o zgodovini OZN v zadnjih 18 letih, vidimo, da gre več kot za formalnost. Ideja Združenih narodov uživa danes množično podporo najbolj naprednih gibanj na svetu, zlasti pa v nekdanjem kolonialnem delu sveta. Nemčija in Italija sta med obema vojnama cinično zapustili Društvo narodov, Sovjetsko zvezo pa so izključili, češ da je napadla Finsko. Svetovno javno mnenje, ki je odločno obsojalo korake enih in drugih, pri tem ni moglo vplivati na tok dogajanja. V OZN se neradko dogaja, da posamezne dežele demonstrativno zapuščajo seje (Portugalska, Belgija, Francija itd.), toda vse doslej si niti ena dežela ni drznila zapustiti članstvo OZN, ker se vsaka zaveda, da bi s tem samo sebe obsodila pred svetovnim javnim mnenjem. OZN je torej več kot zgolj mednarodno združenje, parlament, ki omogoča razpravo in s tem preprečuje ostrejša konfliktne: OZN je realizacija ideje miroljubnega sožitja in reševanja sporov brez orožjenih konfliktov. Zato je tudi značaj OZN in njenih zasedanj povsem različen od značaja Društva narodov. OZN ni zaprtá v švicarsko kotlino, komaj dostopna svetovni javnosti, temveč se njen sedež nahaja v največjem mestu na svetu, kjer vsako besedo na govorniškem odru takoj posnamejo na magnetofonski, filmski in televizijski trak, kjer vsako besedo takoj pošljejo v eter, kjer so zidovi samo zaščita pred vetrom in dežjem, kjer so govori namenjeni predvsem svetovni javnosti, ne pa tistim, ki v dvorani poslušajo.

Društvo narodov je bila organizacija 60 članic. Med njimi je bilo mnogo takih, ki pravno še niso imele politične neodvisnosti. Nekateri velike sile, kot na primer ZDA sploh niso bile članice organizacije. OZN pa je danes organizacija 111 suverenih držav in ko bodo osvobojeni še preostali 3 odstotki človeškega rodu, ki še vedno žive v kolonializmu, bo organizacija verjetno imela 130 članic. Razlika ni samo v številkah. Ne gre zgolj zato, da je »salle des pas perdus« (dvorana izgubljenih korakov) v Ženevi slabša pravila pod streho sto delegatov, medtem ko je ogromna dvorana na East Riverju postala pretna za tisoč delegatov pri zasedanjih Generalne skupščine OZN. Število članic in delegatov odraža bistveno spremembo v svetu. Če pogledate z balkona po dvorani, potem vam je na prvi pogled jasno, da to ni več zbor belih ljudi, temveč da so narodi temne, žolte in črne polti praktično v večini. Predstavnik ZDA se je moral javno z govorniškega odra opravičiti delegatom temnejše polti zaradi diskriminacije in ponižanj, ki jih doživljajo črnci v njegovi deželi. Problemi svetovnega Juga za Društvo narodov praktično sploh niso obstajali. Jurisdikcija nad kolonijami je bila v celoti prepriščena metropolitom. V OZN pa prav kolonialno vprašanje pomeni enega izmed bistvenih problemov. V reševanju tega problema je imela v organizacijah ogromno vlogo, in to ji danes daje ne samo bistveno karakteristiko, temveč tudi vitalno silo.

Velika kriza v tridesetih letih je bila začetek konca Društva narodov. ZDA, ki so bile tedaj že ena od glavnih svetovnih gospodarskih sil in kjer je bil epicenter svetovne depresije, niso bile član Društva narodov. Instrumenti mednarodnega gospodarskega sodelovanja so bili docela nemočni za spopad s tako ogromnim problemom, kot je bila depresija. Znanstveniki so sicer res izdelali nekaj odličnih študij, ki so znatno vplivale na formiranje povojne mednarodne ekonomske politike — pri čemer jim je obilo pomagala odlična knjižnica, ki kot »znanstvena tovarna« ostaja najdragocenejši del zapuščine — toda do akcije sploh ni prišlo. Ta izkušnja Društva narodov je pomemben »memento« Združenim narodom v današnjem prelomnem trenutku. Znanstveno in študijsko delo je doseglo v Združenih narodih še neprimerno večji napredek. V štiridesetnadstropnem posloju sekretariata zbi-

18. zasedanje Zveze avstrijskih mest:

Tudi mesta imajo svoje velike skrbi

V navzočnosti zveznega prezidenta dr. Schärfa se je zadnji pelek začelo v Celovcu 18. zasedanje Zveze avstrijskih mest, ki se je v soboto zaključilo z izglasovanjem resolucij o najbolj perečih skrbih in problemih, s katerimi se morajo baviti avstrijske mestne občine. V tej zvezi je združenih 184 mestnih občin s skupno 3.701.600 prebivalci, kar je nekoliko več kot polovica celotnega prebivalstva Avstrije.

Na zasedanju so imeli obširne referate finančni minister dr. Korinek, notranji minister Olah in državni poslanec dr. Neugebauer, medtem ko sta zbrane delegate pozdravila deželni glavar Wedenig in celovški župan Ausserwinkler. Zborovanja se je udeležil tudi predstavnik združenja jugoslovanskih občin, ki se je ob tej priložnosti zahvalil za pomoč, katero je Avstrija nudila ob potresni katastrofi v Skopju.

Iz poročil in razprave na tem zasedanju je bilo razvidno, da se tudi mestne občine, čeprav so finančno mnogo na boljšem kot podeželske občine, borijo z velikimi težavami. Morda si je finančni minister prav za-

radi tega izbral prvi referat, vendar njegova izvajanja o pomanjkanju denarja v državni blagajni niso mogla prepričati, da zastopniki posameznih mestnih občin ne bi nazivali celo vrsto zahtev, ki jih imajo do države. Posebno obširno so to napravili v zaključni resoluciji, kjer je zlasti izražena potreba po nadaljnjih prizadevanjih za odstranitev stanovanjske krize ter po izdatnejši podpori države in dežel pri socialnih ustanovah in pri izgradnji komunalnih naprav. Zelo zanimiva so bila tudi izvajanja državnega poslance dr. Neugebauerja, ki je govoril o novih šolskih zakonih. Pri tem je ugotovil, da je v Avstriji še izredno veliko število eno- ali dvorazrednih šol, in sicer največ na Nižnjem Avstrijskem, namreč 66 odstotkov, na Koroškem 39 %, na Tirolskem 57 %, na Gradiščanskem 56 %, na Predarlškem 54 %, na Štajerskem 30 in na Zgornjem Avstrijskem 23 odstotkov. Če ne bo uspelo zgraditi potrebne števila novih šolskih poslopj — je poudaril — potem tudi novi zakon o devetletni šolski obveznosti nič ne bo koristil.

Poučni izlet gojencev kmetijske šole v Podravljah

Na povabilo Zveze kmetijskih inženirjev in tehnikov v Ljubljani je ravnateljstvo kmetijske šole Podravlje priredilo v dnevi od 4. do 6. oktobra za gojence in absolutno letnika 1962-63 poučni izlet v Slovenijo. Med tridnevним bivanjem v Sloveniji so si gojenci pod vodstvom ravnatelja šole ogledali Agrokombinat Ljubljana, plantažne sadne nasade v Slovenski Bistrici in Svečini, na sedežu Glavne združene zveze v Ljubljani pa so se seznanili z zadružno problematiko v Sloveniji. Izven strokovnega programa so si gojenci ogledali še znamenitosti stare in nove Ljubljane.

Specializirana industrijska proizvodnja na obratih Agrokombinata

Prvi dan bivanja v Sloveniji je bil izpolnjen z ogledi obratov Agrokombinata Ljubljana. Pod strokovnim vodstvom predsednika Zveze kmetijskih inženirjev in tehnikov inž. Janeza Miklavca so gojenci obiskali obrat za proizvodnjo brojlerjev in klavnico perutnine v Zalogu, obrat za proizvodnjo mleka v Zdobrovi, obrat za proizvodnjo plemenjskih in pitanih prašičev v Ihanu, obrat za proizvodnjo jajc v Duplici ter obrat za proizvodnjo pitanega goveda v Smledniku.

Agrokombinat je specializirano velepodjetje, ki proizvaja mleko, meso, plemensko živino in jajca za oskrbo domačega trga in za izvoz. Poleg obratov, ki so jih obiskali gojenci kmetijske šole, združuje Agrokombinat še obrata za proizvodnjo mleka v Pšati in Vodichah, obrat za proizvodnjo pitanega goveda v Črnelu, obrat za proizvodnjo plemenjskih govedi v Krumperku, obrat za proizvodnjo krmnih in semenskih žit v Mengešu ter obrat za proizvodnjo krmnih mešanic in premikse v Mostah.

Agrokombinat je bil ustanovljen leta 1959 iz potrebe po večji proizvodnji živil za prehrano domačega prebivalstva in za izvoz dobimo, če se seznanimo s številkami o obsegu letne kmetijske proizvodnje. Na obratih Agrokombinata proizvedejo letno: 8 milijonov kilogramov mleka s 4 % maščobe, 4.800 ton žive teže pitanega goveda, 900 komadov plemenjskih govedi, 2.700 ton žive teže pitanih prašičev, 800 komadov plemenjskih svinj in merjasec, 1 milijon kilogramov ži-

rajo in potem na strojih predelujejo statistične podatke iz vsega sveta. Danes smo bolje obveščeni o gibanju v svetovnem gospodarstvu, kot si to mnogi nestrokovnjaki lahko predstavljajo. Toda naša praktična akcija je še vedno izredno skromna. Praktične operacije OZN na ekonomskem področju — če izključimo specializirane agencije — dosegajo letno vrednost 120 milijonov dolarjev, medtem ko izdatki za oboroževanje znašajo 120 milijard dolarjev. V okviru družine Združenih narodov imamo sicer danes res specializirane agencije za poljedelstvo, kulturo, zdravje, za delo, za telekomunikacije in celo za vreme, toda še vedno nimamo agencije za mednarodno trgovinsko sodelovanje, čeprav se preko mednarodne trgovine preliva skoraj 10 odstotkov svetovne proizvodnje in čeprav vsi vemo, kako pomemb-

na je mednarodna trgovina za mir med narodi. Večina v OZN, ki jo predstavljajo članice iz vrst dežel v razvoju, opozarja danes s povečano odločnostjo, da je sporazum med velikimi silami sicer nujen za svetovni mir, toda da tak sporazum še ne pomeni jamstva za trajen mir. To, kar omogoča tak sporazum, so progresivne spremembe v svetu. Toda te pozitivne in progresivne spremembe morajo omogočiti akcijo OZN za gospodarski in socialni napredek tistih predelov sveta, ki so bili v preteklosti po krivici za postavljeni. Taka akcija pomeni možnost splošnega svetovnega napredka. Sedanje zasedanje zato upravičeno imenujemo »skupščina ogromnih možnosti«.

Upajmo, da bodo možnosti spremenjene v stvarnost in da bodo izkušnje Društva narodov v OZN demantirane.

ve teže brojlerjev, 400 vagonov krmnih in semenskih žit ter 30.000 ton krmnih mešanic in premikse. Po dokončani izgradnji obrata za proizvodnjo jajc v Duplici pa se bo proizvodnja Agrokombinata povečala za 22 milijonov konzumnih in valilnih jajc.

V Agrokombinatu je skupno zaposlenih 1000 delavcev, od katerih jih ima 58 višjo in visoko ter 95 srednješolsko izobrazbo.

Milijon brojlerjev na leto

V Zalogu pri Ljubljani so si gojenci ogledali obrat za proizvodnjo brojlerjev, ki letno spita milijon pohancev. Obrat ima lastno valilnico s kapaciteto 1,2 milijona piščancev in lastno klavnico. Piščance krmijo izključno s koncentriranimi krmnimi mešanicami, ki vsebujejo vse potrebne sestavine za razvoj in hitro rast. Krmljenje in napajanje piščancev je avtomatizirano. Krmo transportira od silosa do ključa piščancev brezkončna transportna naprava, vodo pa dobivajo živali v avtomatskih napajalnikih. Spričo take ureditve proizvodnje oskrbuje en delavec 30.000 piščancev.

Obrat uporablja za pitje izključno križance, ki se odlikujejo napram čistim pasemskim živalim po boljšem izkoristku krme in hitrejšem pridobivanju na teži.

Klanje piščancev na tekočem traku

Z velikim zanimanjem so si gojenci ogledali tudi perutninsko klavnico, ki ima dnevno zmogljivost 4.000 komadov zakola. Klavnica je moderno opremljena in obratuje po sistemu prenosnega traku in delitve dela. Podobno kot v industriji opravlja vsak delavec le eno fazo proizvodnje. Tako n. pr. prvi delavec obeša piščance na naprave transportnega traku, drugi jih omamlja z elektriko, tretji jih zakolje itd., medtem ko se tekoči trak s piščanci pomika od delavca do delavca. Razumljivo je, da tak način klanja in odpreme piščancev zagotavlja visoko produktivnost in kvaliteto dela, ker postane vsak delavec za svoje delo specialist.

(Dalje prihodnjič)

POŠIROKEM SVETU

LIZBONA. — Portugalsko sodišče je obsodilo v odsolnosti na 24 let zapora Enrique Galva, kateri je leta 1961 s skupino svojih pristaev zavzel ladjo »Santa Maria«, da bi s tem dejanjem opozoril svetovno javnost na nedemokratični režim na Portugalskem. Hkrati ga je sodišče obsodilo tudi zaradi ugrabitve letala, ki je istega leta nad Lizbono trosilo letake s protivladno vsebino.

HAYANNA. — Kabinet predsednika kubanske vlade Fidela Castra je objavil sporočilo, v katerem je rečeno, da je uragan »Flora«, ki je divjal v Karibskem morju, zahteval na Kubi nad tisoč človeških žrtev. Po vesteh iz Port Au Prince pa je ta uragan na Haitiju povzročil smrti okoli 5000 ljudi. Poleg tega je uragan povzročil veliko materialno škodo ter človeške žrtve še na otokih Tobagu in Trinidadu.

BERLIN. — Poveljnik vzhodnega Berlina Helmut Papp je poslal poveljnikom ameriškega, britanskega in francoskega sektorja zahodnega Berlina protestno brzojavko, v kateri pravi, da ameriški, britanski in francoski vojniki, nameščeni v zahodnem Berlinu, kršijo mir in varnost vzhodnega dela mesta. Kadar pridejo tja, trgajo zastave Vzhodne Nemčije ter kršijo prometne predpise in ogrožajo varnost državljanov.

PLAŠKO. — V Plaškem pri Ogulinu so slovesno proslavili 20. obletnico drugega zasedanja ZAVNOH (antifašistična zveza narodne osvobodilne Hrvatske — op. ured.). Ob tej priložnosti je bila v isti gradbi, kjer je bilo zgodovinsko zasedanje pred dvajsetimi leti, svečana seja, ki so se je udeležili člani izvršnega odbora ZAVNOH, odborniki prvih narodno-osvobodilnih odborov ter odborniki današnje občinske skupščine Ogulin.

WASHINGTON. — Ameriško zunanje ministrstvo je sporočilo, da je Sovjetska zveza izpustila dva ameriška državljana, ki sta bila zaradi vohunstva v Sovjetski zvezi obsojena na zaporno kazen. Istočasno so sporočili, da je Amerika izpustila nekega uslužbenca sekretariata OZN in njegovo soprogo, ki so ju aretirali lani, češ da sta vohunila v korist Sovjetske zveze. Vsi štirje izpušeni so že odpotovali v domovino.

LONDON. — V Blackpoolu je imela britanska konservativna stranka svojo letno konferenco, katere je potekala v znamenju srditih bojev za položaj novega predsednika vlade. Sedanje premier Macmillan je moral namreč tik pred konferenco v bolnišnico, kjer je bil operiran in je ob tej priložnosti sporočil, da se ne bo več poteževal za mesto ministrskega predsednika. Kljub dolgoletnim razpravam pa na konferenci niso uspeli rešiti vprašanje Macmillanovega naslednika.

BEJRUT. — Organizacija OZN za pomoč palestinskim beguncem je preselila več kot 3000 beguncev iz Baalbecka v severnem Libanonu v okolico mesta Tir na jugu države. Ti begunci so stanovali v barakah, ki so bile zgrajene le za 600 oseb in so bili zato življenjski pogoji izredno slabi. V novem taborišču ima vsaka družina svojo hišico. V Libanonu živi po tabo-riških okoli 120.000 beguncev.

KRASnodar. — V mestu Krasnodar v Sovjetski zvezi so postavili pred sodišče skupino devetih bivših SS-ovcev, sovjetskih državljancev, ki so med drugo svetovno vojno pripadali neki SS-ovski »Sonderkomandi«. V obtožnici je rečeno, da so sodelovali pri streljanju parizanov in drugih oseb v Sovjetski zvezi in na Poljskem. Po vojni so se iz ameriške zasedbene cone v Nemčiji neopaženo vrnili v Sovjetsko zvezo.

GRAZ. — Graški župan dr. Scherbaum je sporočil generalnemu konzulu SFR Jugoslavije v Grazu Morači, da želi Graf prevzeti v Avstriji podoben za graditelje fakultete ali inštituta v Skopju. Do te pobude je prišlo na podlagi tozadevnega sklepa letošnjega zasedanja medparlamentarne unije v Beogradu, kjer so vse države-udeležence zasedanja pozvali, naj pomagajo pri obnovi Skopja.

PARIZ. — Francoski obrambni minister Messmer ima hude skrbi, ker pri sestavljanju natančnega finančnega proračuna za vzdrževanje vojske v letu 1964 ni upošteval dejstva, da je prihodnje leto prestopno. Ker je proračun že sprejet, Messmer zdaj ne ve, kje bo dobil sredstva (ki gotovo niso malenkostna) za enoletno vzdrževanje svoje vojske. Pariški novinarji — seveda tisti, ki so vojaški rok že odslužili — so predlagali, naj bi obrambni minister prihodnje leto uvedel enoletni post, ki naj bi razumljivo voljal tudi zanj osebno. Bil pa naj bi na rojstni dan predsednika de Gaulle.

BONN. — V Zahodni Nemčiji ne morejo pozabiti lepih starih časov. Se vedno so jim nacistične veličine in njihove sodbe prava svetinja. Pred nedavnim se je to pokazalo celo pri reklamah za neko artistično skupino, ki nastopa v podeželskem cirkusu. V poreskem listu je bil objavljen oglas s pozivom, naj si ljudje vendar ogledajo umetnike te skupine, »saj je bil že Hermann Göring navdušen nad njihovo umetnostjo . . .«

WASHINGTON. — Predsednik Kennedy je prejšnji mesec predlagal, naj bi Amerika in Sovjetska zveza združili napore za pripravo človekove polni na Mesec. Ameriški kongres pa je ta predlog zavrnil in zdaj pričakuje, da bo Kennedy zahteval, naj o tem ponovno glasuje še senat in zavrne odločitve kongresa.

LUXEMBURG. — Pri občinskih volitvah v glavnem mestu Luksemburga so po začasnih rezultatih zabeležili največji uspeh socialisti, ki so število svojih mandatov povečali od 8 na 11. Križanski demokrati so obdržali svojih 9 mandatov, liberalci pa so izgubili dva mandata in jih imajo le še 6. 1 mandat so pridobili tudi komunisti.

OSLO. — Odbor norveškega parlamenta za podeljevanje Nobelove nagrade je sklenil podeliti Nobelovo nagrado za mir za leto 1962 ameriškemu profesorju dr. Linusu Carlu Paulingu, nagrado za leto 1963 pa skupno Mednarodnemu komiteju Rdečega križa in Ligi društev Rdečega križa. Prof. Pauling se je v zadnjih letih odkrito boril proti atomskim poskusom ter opozarjal na posledice, ki jih imajo taki poskusi za človeštvo. Pauling je že leta 1954 prejel Nobelovo nagrado za kemijo, Mednarodni komitej Rdečega križa pa je Nobelovo nagrado za mir dobil že prej dvakrat, namreč leta 1917 in 1944.

FIRENCE. — Mednarodno združenje udeležencev odporne gibanja je v dnevi od 11. do 13. oktobra priredilo v Firencah evropski zbor proti ponovnemu oživljanju nacizma in fašizma, za obrambo demokracije in svobode, nacionalno neodvisnost in mir.

Ne po vsej sili!

Vsi starši, ki imamo otroke, želimo in pričakujemo, da v šoli dobro uspevajo. Seveda smo še posebno veseli, če naš otrok prinese iz šole dobre ocene. Vendar moramo biti tudi pri tem uvideni. Res, so otroci, ki so izredno nadarjeni. Toda otroci, ki preko ljudske in srednje šole res odlično izdelujejo, so pa redki. Mnogo več jih je, ki so odlični v ljudski šoli, potem, ko je več predmetov, pa je v spričevalih navadno tudi več slabših redov — in otrok ni več odličnjak.

Če vidimo, da se otrok trudi, da se res uči in tisto, kar zna, zna res samo za kakšno srednjo oceno, še ni treba obupavati. Ne smemo pozabiti, v kakšnih razmerah se naš šolar uči. Morda hodi daleč v šolo, morda se vozi celo z vlakom. Važno je tudi, če ima pouk dopoldne ali popoldne. Zelo važno pa je, kako se otrok uči doma. Ni dovolj, če je otrok materialno res z vsem dobro oskrbljen, a poslušna pri učenju in domačih nalogah dan za dnem prepri. Takšen otrok bo le težko dosegel tako zaželen odličen uspeh. Tudi ni vseeno, če ga pri učenju moti mlajši otrok. Šolar, ki mora paziti na bratca ali sestrico in se pri tem pripravljati za šolo, bo ali pazil na mlajšega ali pa se bo učil. Če bo delal oboje hkrati, bo eno prav gotovo slabo opravljeno.

Res ne nameravamo dati potube nobenemu tistih otrok, ki niso bili odlični, čeprav so starši to tako zelo želeli. A res je, da so v marsikateri družini revčki tisti otroci, katerih starši izrecno zahtevajo, da šolar mora imeti odličen uspeh. Mnogo staršev želi, ne zaradi otroka, marveč zaradi sebe, da bi bil njihov otrok odličnjak. Zanimajo se za vsak predmet posebej in iz dneva v dan naravnost bolešno zasledujejo, če otrok morda ni zdrsnil z odlične na prav dobro oceno. Če je pri tem njihov otrok živčen, nervozen, nesprossen, jih manj boli, kakor če ni odličen. Kaznujejo ga, obetajo mu nagrade, samo da ostane v šoli odličnjak. Samo da se lahko pred sorodniki in znanci pohvalijo: »Naš pa je spet odličen!«

Mnogi starši imajo pri tem čisto svoje namene. Po vsej sili hočejo, da bo prav njihov otrok dosegel v življenju »nekaj velikega«. Ne pomislijo pa pri tem, koliko je otrok duševno in telesno res sposoben to doseči, pa če se še toliko trudi. Če takemu po sili odličnjaku kasneje spodleti, so strahotno razočarani. Krivdo za neuspeh valijo na učitelja, na slabo družbo, na nepravilen učni načrt, le na to nikoli ne pomislijo, da so sposobnosti svojega otroka precenjevali.

Res vsi, ki imamo otroke, želimo, da bi se nam dobro učili. A kdor želi po vsej sili imeti odličnjaka, naj trezno premisli, če ima njegov otrok resnično vse pogoje, pa tudi vso sposobnost, da res postane odličnjak. Če pa otrok niti prvega niti drugega nima in se kljub temu zahteva od njega po vsej sili odličen uspeh, mu s tem več škodujejo kakor koristijo.

Razstava slikarjev Straussov v Slovenjem Gradcu

lep primer kulturnega sodelovanja med sosednima deželama

Kakor smo kratko objavili že v zadnji številki našega lista, je bila zadnje nedeljo v Slovenjem Gradcu odprta razstava znanih baročnih slikarjev Franca Mihaela Straussa in njegovega sina Janeza Andreja Straussa. Oba umetnika, doma iz Slovenjega Gradca, sta ustvarjala zlasti v okolici domačega kraja, pa tudi pri nas v Podjuni in v zahodnem predelu Štajerske. Nekaj njihovih del so zato prepeljali tudi iz Avstrije v Slovenj Gradec, in je razstava lep primer kulturnega sodelovanja med sosednima deželama.

Slavnostne otvoritve razstave so se poleg visokih predstavnikov Slovenije udeležili tudi koroški deželni glavar Wedenig, dr. Offenbach kot zastopnik štajerske deželne vlade, avstrijski generalni konzul v Ljubljani Newole ter jugoslovanska generalna konzula v Celovcu in Grazu Pirkovič in Morača.

Prispela je!

● PAVLIHOVA PRATIKA ●

za leto 1964. Skoraj 200 strani veselih in okroglih. Bogato ilustrirana.

Samo 10 šilingov!

Knjigarna „Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

Najbolj ugledni poklici v Nemčiji

Kot je pokazala anketa sociološkega inštituta v Münchenu, je v Zahodni Nemčiji najbolj spoštovan poklic univerzitetni profesor, takoj za njim pa zdravnik. Oba poklica sta na prvem mestu tudi v Vzhodni Nemčiji. Na lestvici si potem sledijo še: v Zahodni Nemčiji vladni svetnik, srednješolski profesor in tovarniški direktor — v Vzhodni Nemčiji pa major ljudske policije, tehnični direktor in kadrovski vodja.

Marljivo delovanje

Kluba slovenskih študentov na Dunaju

Prejšnji teden, 11. oktobra, je imel Klub slovenskih študentov na Dunaju svoj prvi sestanek v novem šolskem letu in hkrati redni letni občni zbor, na katerem je postal obračun o svojem delu v minulem poslovnem letu in si začrtal smernice za bodoče delovanje.

Dosedanji predsednik Feliks Bister je ob tej priložnosti pozdravil zlasti nove člane kluba, v glavnem prve maturante slovenske gimnazije v Celovcu. Zahvalil se je članom in posebno odbornikom za sodelovanje v prefektem letu ter nakazal uspešni razvoj klubskega dela. Iz poročil posameznih od-

deželni glavar Wedenig je v svojem pozdravnem govoru med drugim izrazil veselje, da obstajajo želje po takih kulturnih manifestacijah na obeh straneh meje. Da se te želje živahno uresničujejo, kaže tudi sedanja razstava, za katero so več del posodili tudi iz Avstrije. Umetniški prikazi — je poudaril — in kulturna izmenjava med obema deželama ustvarjajo nove vezi, s tem pa pogoje za dobre stike in sporazumevanje med narodi.

O kulturnem pomenu Slovejnega Gradca in posebej o vlogi obeh mojstrov Straussov je govoril višji konservator dr. Fran Šijanec. Obširno je o delu bratov Straussov spregovorila umetnostna zgodovinarica Štefka Cobelj, katera je s skrbnim in požitvalnim delom zbrala umetnine, razstavljenе zdaj v Slovenjem Gradcu. Končno je razstavo odprl njen pokrovitelj inž. Marko Kržišnik, ki je naglasil, da ob tej pomembni prireditvi vidimo, kako tudi majhno mesto lahko igra veliko vlogo.

Starejši Strauss, oče Franc Mihael, je živel od leta 1674 do 1740, njegov sin Janez Andrej pa od 1721 do 1783. Od njunega življenjskega dela je ohranjenih kakih 120 slik, zlasti veliko podob s cerkvenimi motivi, pa tudi tihožilij, portretov in krajin. Na razstavi pa je prikazanih okoli 60 njihovih najboljših del, ki so jih v ta namen skrbno restavrirali, tako da razstava kot pomembna kulturna manifestacija lahko uspešno prispeva k povezovanju obeh sosednih dežel.

bornikov je razvidno, da je klub v minulem letu marljivo deloval: poleg svoje 40-letnice in študentskega sestanka v Št. Janžu je priredil svoj tradicionalni pustni ples, imel je posebno proslavo 1100-letnice Cirila in Metoda, v dunajskem deželnem sodišču pa se je poklonil spominu žrtv nacističnega nasilja; k vsemu temu pa pride še 21 sestankov, kar je lep dokaz rednega shajanja in delovanja kluba.

Po sprejemu novih članov je bil za novega predsednika izvoljen Miško Kulnik, ki je člane kluba pozval k sodelovanju v tem študijskem letu.

cije 300 družinam, ravnali »človeško«, ker so jih kot »dvomljive primere« klasificirali v belce.

IZKORENINJENI IN NEZAŽELJENI

Njegova zagotovila niso bila prepričljiva. Barvanec, ki dobi legitimacijo belca, se mora z družino vred odpovedati svojemu domu, zaposlitvi, prijateljem in sorodnikom ter stopiti v svet, ki ga morda nikoli ne bo sprejel kot svojega.

Pred kratkim je Edward Raubheimer, razmeroma premožen direktor šole za barvaste učence v Cape Townu, izvedel, da so njegovega starejšega, toda manj premožnega brata Daniela klasificirali kot belca v starosti 67 let. Položaj belca so hkrati podelili tudi Danielovi ženi, ki je hči barvanke in belega trgovca, ter njunim štirim otrokom, izmed katerih je eden zaprosil za ponovno klasifikacijo leta 1961, a so mu takrat prošnjo zavrnil. Eden izmed Danielovih sinov je moral izstopiti iz koleđa za barvaste študente. Njegova hči, ki je učiteljica, se je morala odpovedati svoji službi, a bo avtomatično prejela 40% višjo plačo v šoli za belce — če bo dobila službo. Njena sestra ima mlado hčer iz prejšnjega zakona, ki je bila tudi »preklasificirana«. Ker pa ima otrokova oče še vedno položaj barvanca, se ne sme voziti v istem delu avtobusa kot njegova hči ali jo peljati na eno izmed kopalšč, kjer vlada segregacija. Daniel Raubheimer, upokojeni krojač, ki je prej prejel 14 dolarjev pokojnine mesečno kot barvanec, bo zdaj prejel 34

dolarjev kot belca. »Moji otroci so belci, njihovi prijatelji so belci in živijo življenje belca,« pravi, »kar pa zadeva mojega brata, sem jaz zanj mrtev; no, in isto velja tudi zanj.« Edward je žalosten dejal: »Ti barvanci, ki grede čez — ti so bolj sovražni do barvancev kot vsi drugi.«

Barvasti zgodovinar Richard van der Ross pravi, samo deloma v šali, da je bila barvasta rasa »rojena devet mesecev po prihodu Jana van Riebeecka,« Nizozemca, ki je ustanovil kolonijo Cape leta 1652. Ker si je le malo belk upalo slediti mojemu, so Nizozemci vzpodbujali mešanje ras, želeč pripraviti koloniste do tega, da bi se trajno naselili v Južni Afriki. Pionirji Nizozemske vzhodnoindijske družbe so jemali za žene Hotentotke, uvažali sužnje iz Ekvatorialne Afrike in si sladili ta rasni talilni lonec z dekleti, ki so jih uvažali iz tako oddaljenih dežel, kot sta bili nizozemska Java in Cejlon. V treh stoletjih je kakih 250.000 barvancev povečalo belo prebivalstvo v Južni Afriki.

KDO JE BELEC

Tisti, ki ostanejo po zakonu barvasti, se znajdejo v tragičnem precepu med dvema velikima slojema južnoafriškega prebivalstva. Z zaničevanjem gledajo na črnce, a ne najdejo razumevanja pri belcih. Čeprav imajo skupno kulturo in jezik z belci (90% barvancev govori samo burški jezik Afrikaans), niso polno zastopani v parlamentu in morajo živeti v barvastih stanovanjskih skupnostih. Ne smejo konkurirati z belci pri številnih službah ali celo stopiti

Skandinavski narodi se zanimajo za srbohrvaščino

Odkar je jugoslovanski pisatelj Ivo Andrič prejel Nobelovo nagrado za književnost, se zanimanje za Jugoslavijo in zlasti za njeno kulturo močno širi po raznih deželah. Zanimanje za jugoslovanske jezike in njihovo literaturo je posebno močno v skandinavskih državah, kjer so v zadnjem času izšli že številni prevodi Andričevih del, pa tudi drugi jugoslovanski pisatelji bodo predstavljeni v domačih jezikih.

Švedski radio je sklenil, da bo v program svojih tečajev tujih jezikov vključil tudi srbohrvaščino, podoben tečaj pa pripravlja tudi švedska televizija, ki bo v ta namen izdala še poseben priročnik za poslušalce. Tečaje srbohrvaškega jezika v švedskem radiu in televiziji bodo lahko poslušali tudi v sosednih skandinavskih državah. Program tečaja in priročnik pa bosta poslušalcem omogočila, da spoznajo zgodovinsko in kulturno dediščino jugoslovanskih narodov ter naravne in turistične zanimivosti Jugoslavije.

Na univerzi v Stockholmu se odvijajo podobni tečaji srbohrvaškega jezika, hkrati pa so tri največje švedske univerze povabile predavatelje iz Jugoslavije, da bi poživile predavanje iz jugoslovanskih jezikov na svojih slavističnih katedrah.

KULTURNE DROBTINE

● Slavistično društvo Slovenije je imelo svoj letošnji občni zbor v Mariboru, kjer je za novega predsednika izvoljen akademik prof. dr. Bratko Kreft, za urednico glasila slavističnega društva »Jezik in slovnost« pa so izvolili prof. dr. Marjo Boršnikovo. Novi predsednik Slavističnega društva Slovenije je ob tej priložnosti odkril v Mariboru spominsko ploščo na hiši, kjer se je nekaj let hotel veliki slavisti in mednarodni slavist Fran Miklošič.

● Med obiskom v Manili je umrl Gustaf Gründgens, največji nemški igralec in eden najbolj pomembnih gledaliških režiserjev. Gründgens je bil dolga leta ravnatelj hamburškega državnega gledališča. Leta 1959 se je praviel po vsem svetu z moderno režijo Goethejevega »Faust«, v katerem je bila njegova največja igralska ustvaritev lik Melista.

● V 64. letu starosti je umrl francoski književnik in član francoske akademije Jean Cocteau. Bil je eden najbolj branih in ustvarjalnih sodobnih francoskih piscev, pisal je poezijo, romane in filmske scenarije, poleg tega pa se je bavil tudi s slikarstvom, publicistiko in novinarstvom.

● Nobelov nagrajenec za književnost leta 1959, italijanski pesnik Salvatore Quasimodo, je v sredo prispel na obisk v Jugoslavijo. Kot gost komisije za kulturne zveze s tujino in Zveze književnikov Jugoslavije bo italijanski pesnik obiskal Beograd, Zagreb, Ljubljano, Dubrovnik in druga kulturna središča Jugoslavije.

● Na pariškem pokopališču Pere Lachaise so pred dnevi pokopali Edith Piaf, najpopularnjšo pevko francoskih chansonov v poveljnih obdobju. Mimo njenega žalnega odra je šlo v dveh dneh okoli 100.000 Parizanov, več sto tisoč ljudi pa se je od priljubljene pevke poslovilo na pariških ulicah, skozi katere se je pomikal pogrebni sprevod. Pri pogrebnih slovesnostih se je zbralo veliko znanih osebnosti iz pariških umetniških krogov.

● V okviru dogovora o medsebojni izmenjavi mladinskih kulturno-umetniških skupin med Avstrijo in Jugoslavijo je gostoval v Grazu instrumentalni kvintet Makovič iz Zagorja ob Savi. Skupina je gostovala v Grazu na povabilo tamkajšnje »Demokratische Vereinigung Kinderland Graz«.

Južnoafriška tragedija:

Barvna črta

Posebna verzija človečnosti in nečlovečnosti

Obsodbo kot še nikoli je doživela južnoafriška politika rasne diskriminacije v posebnem političnem odboru Generalne skupščine OZN, kjer je bila s 87 glasovi ob 9 vzdržanih in 1 glasu proti izglasovana resolucija, ki zahteva od Južnoafriške republike, naj oseb, ki nasprotujejo njeni politiki, ne postavlja pred sodišče. Poleg tega zahteva resolucija takojšen izpust vseh političnih zapornikov kot tudi vseh tistih oseb, ki so zaprte kot nasprotniki politike apartheida. Pobudniki te resolucije so v razpravi poudarili, da gre za življenje in smrt ljudi, ki jih boče južnoafriška vlada postaviti pred sodišče samo zato, ker so se dvignili proti njeni politiki rasne diskriminacije.

Med razpravo so predstavniki številnih držav najostreje napadli Južno Afriko zaradi njene rasistične politike in je bilo ob tej priložnosti izraženo tudi mnenje, da Južna Afrika ob nadaljnjem vztrajanju pri tej politiki sploh ni več vredna biti član OZN.

V naslednjem članku navajamo nekaj podrobnosti o južnoafriški politiki »apartheida«.

Odkar so leta 1950 sprejeli južnoafriški zakon o registraciji prebivalstva, da bi podprli »granitno« politiko apartheida premiera Hendrika Verwoerda, brezimeni popisovalci metodično delijo celotno prebivalstvo po etiketah: črnci, belci, Azijci in barvanci. Omenjeni zakon, ki naj prepriča rasno »okužbo« treh milijonov belcev v državi, daje vladi popoln oblastila, po katerih lahko ta registrira imena, prednike in barvo kože šestnajstih milijonov državljanov Južne Afrike. Pri sestavljanju teh človeških rodovnikov so strokovnjaki za barvo kože ponovno klasificirali na tisoče temnopoltih barvancev kot črnce in jih tako prištel k enajstmilijonski večini brezpravnih oseb, ki ne uživajo niti tistih malih pravic in prednosti kot ljudje mešane krvi.

Od letošnjega januarja so v pokračini Cape Town, kjer živi milijon barvastih oseb, ponovno klasificirali kakih 300 »obrobni« družin v belce. Ne samo, da so ta rasna »povišanja« vzbudila nejevoljo pri številnih belcih, ampak so jih srdito napadli tudi voditelji barvastih skupnosti, zakaj v vsakem takim primeru pride do osebnih tragedij in razdora.

Nedavno je v parlamentu premeteni minister za notranje zadeve Johannes de Klerk gladko zavrnil obtožbe voditeljev barvancev, da vlada namenoma izbira osebe svetle polti, da bi povečala število južnoafriškega belega prebivalstva v obrambi pred velikansko črno večino. De Klerk je pojasnil, da so njegovi uradniki, ko so izdali bele legitimaci-

Proti zlorabi alkohola

»Le pijmo ga, da uničimo sovražnika alkohola«, lahko večkrat slišimo v razigrani pivski družbi. Šala je nedolžna, vendar tragika, ki jo čezmerno uživanje alkoholnih pijač povzroča, govori resno in pretresljivo besedo, o čemur priča neizpodbitna statistika. Alkohol je zlo, v pravem pomenu besede socialno družbeno zlo, ki ne škoduje le posamezniku, marveč vsej skupnosti. V kratkem povedano: v nešteti primerih uničuje alkohol človekovo zdravje, pijančevanje onemogoča napredek v delovnem razmerju, pogosto je posledica odpust iz službe in pretresljivo razurvanje družinske sreče. Takim žalostnim primerom smo lahko pričali tudi po naših vaseh in tudi to je vprašanje, ki se mu ne smemo izogniti.

Ta teden so v vsej Avstriji napovedali boj pijanstvu. Oblasti smatrajo za potrebno, da vzmernim žaloigram, žalostnim statistikam kot posledicam zlorabe alkohola, postavijo jež. Temu namenu služi »Prosvetni teden proti zlorabi alkohola«.

Na kratko nekaj žalostnih podatkov, ki jih povzroča prav alkohol: Polovica vseh prometnih nesreč je pripisati vplivu alkohola. Leta 1961 je bilo v Avstriji 3642 prometnih nezgod, ki so nastale zaradi pijanosti vozačev in drugih udeležencev prometa. Pri teh nesrečah ugotavljajo 168 smrtnih žrtev, ni pa navedeno število stotin bolj ali manj poškodovanih oseb, ki so prav zaradi alkohola morda pobabljene za vse življenje. Med 4,3 milijona odraslih Avstrijcev je zaradi prekomernega uživanja alkoholnih pijač od leta 1949 naraslo devetkratno. Vsaka posamezna pijanost razkroji 10.000 možganskih celic, ki se nikdar več ne obnovijo. Vsako vidi, da je pijan človek kakor norec in če ne bi bilo vsaj posledkoma iztreznive, bi ga morali poslati v norišnico.

K temu je treba pripomniti, da Avstrija potroši vsako leto milijarde v borbi proti alkoholu. Samo dunajska občina je leta 1958 porabila nad 10 milijonov šilingov za odvaljalne kure pijancev.

Za Koroško je na nedavni tiskovni konferenci deželni svetnik dr. Kerstnig kot deželni socialni referent povedal, da je kljub vsem prizadevanjem naraslo število alkoholikov v zadnjih letih. Od leta 1960 so sprejeli v Zavod za zdravljenje in nego v Celovcu 525 pacientov-alkoholikov, v odstotkih se je število takšnih pacientov v tem razdobju dvignilo od 38 na 45. V borbi alkoholizmu je koroška dežela uredila socialni ambulatorij, ki ga zelo številno obiskujejo. Namen tega zavoda je, da se posvetujejo z alkoholom podvrženimi ljudmi in njihovimi svojci ter nadaljujejo skrbstvo za alkoholike po odvajalnih kurah. Glavna skrb pa mora biti, je naglasil dr. Kerstnig, mladino obvarovati pred pijančevanjem.

Skoraj tri četrt milijarde šilingov obsega skupni deželni proračun in skoraj prav toliko je koroško prebivalstvo izdalo v preteklem letu za alkoholne pijače. Alkohol postaja vedno večja nevarnost za ljudsko zdravje tudi v naši deželi. K borbi proti zlorabi alkohola je pozval vse prebivalstvo, posebno tudi obrt in industrijo z navodilom, naj v večji meri poskerbi, da bodo na delovnih in gradbenih mestih na razpolago brezalkoholne pijače, ker tudi velik odstotek delovnih nesreč je pripisati nevarnemu vplivu alkohola.

Pliberk

Prejšnjo nedeljo sta se poročila Mici Maček v Pliberku in Maks Aznoh iz Doba. Nevesta izhaja iz znane Mačkove družine v Pliberku. Oče ji je bil nam vsem v dobrem spominu ohranjeni kolarski mojster Ignac, ki ga je neizprosna smrt pred leti nenadoma in prerano izrgala iz središča družine, številnega mladega naraščaja. Vsa naporna naloga za preskrbo in vzgojo otrok je legla na rame matere Štefke, ki pa je svojo materinsko dolžnost storila z zgledno požrtvovalnostjo in z uspehom. Otroci se polagoma osamosvojujejo, si usilvarjajo lastne eksistence in mlade družinske celice.

Zenin Maks je poklicno zidar, nevesta Micka pa šivilja. Dva koristna poklica: nevesta kroji obleke, ženin pa gradi hiše.

Poročni obredi so bili na Otoku na Vrbskem jezeru. Cerkevne poročne obrede je opravil pliberški župnik Kulmež, priča na ženino stran je bil pd. Pušnik iz Doba, na nevestino stran pa Franc Meček iz Vovber, bivši župan tamkajšnje občine.

Mlademu novoporočenemu paru čestitam in mu želimo mnogo sreče na skupni življenjski poti!

KOLENDAR

Petek, 18. oktober: Luka
Sobota, 19. oktober: Peter
Nedelja, 20. oktober: Jonez
Ponedeljek, 21. oktober: Uršula
Torek, 22. oktober: Kordula
Sreda, 23. oktober: Severin
Četrtek, 24. oktober: Rafael

V spomin Vinku Pečniku

Šmihel nad Pliberkom. — Meseca januarja letos so v bistriških Rutah pri Biclu praznovali v družinskem krogu častiljiv življenjski jubilej — 80-letnico očeta Vinka Pečnika. V petek prejšnjega tedna pa je bila na šmihelskem pokopališču velika žalna svečanost, ko so polagali v naročje domače zemlje telesne ostanke Biclnovega očeta.

Z očetom Biclno je legel v grob mož značaj, korenina in grča iz naših vrst, ki je čas življenja posvečal marljivemu delu zase, za družino ter vsekdar od mladih dni za kulturni, gospodarski in vsesranski napredek slovenskega življa na Koroškem. Njegova dejavnost preko svojih poklicnih in družinskih dolžnosti je bila zgledna na mnogih področjih našega skupnega prizadevanja v okviru naših organizacij.

V rani mladosti se je že vključil v prosvetno dejavnost v Železni Kapli, v katere

okolici je bil doma. To delo je nadaljeval kot mladi Bicl v Šmihelu. Razen prosvetne dejavnosti, ki jo je smatral kot pogoj za uspehe v drugih organizacijskih strokah, mu je bilo posebno pri srcu naše združništvo. Temu je posvečal vso nesebično skrb in vse svoje bogate izkušnje kot nadpovprečno izobražen kmet — samorastnik. Pri Hranilnici in posojilnici v Šmihelu je bil celih 37 let predsednik upravnega odbora, šele v nedeljo pred smrtjo ga je zadruga zaradi boleznih razrešila predsedniških dolžnosti, imenovala pa ga je za častnega predsednika. Pokojni je bil umen in vnet čebelar ter je pospeševal čebelarstvo tudi v čebelarskem društvu z besedo in zgledom. Svoje pridobitve iz tega področja je objavljal tudi v listu, večkrat v našem Slovenskem vestniku. Več let je bil podpredsednik in odbornik Slovenske kmečke zveze. Na številih naših

centralnih zborovanjih se je oglašil k besedi in njegovo mnenje je bilo tehno in jedrnat. Zgled okolici je tudi njegova vrnoro urejena kmetija, ki jo je pred leti izročil sinu Janku. Med vojno so ga nacisti zaradi njegovega upora proti krivicam in nasilju zaprli ter vlačili in mučili po geštapovskih zaporih.

Pogrebne svečanosti so bile dostojna žalna slavnost. Številni žalni gostje, med temi zastopniki slovenskih organizacij, so pokojnemu zaslužnemu rojaku izkazali zadnjo čast, ljubezen in spoštovanje. Ob odprtem grobu je spregovoril jedrnat in globoke poslovilne in tolažilne besede g. dekan Srienec ter vzornega pokojnika postavil kot zgled neupogljive zvestobe plemenitim vrlinam pristnega slovenskega človeka. V imenu naših organizacij se je od pokojnika poslovil podpredsednik SPZ Janko Ogris iz Bilčovsa in med drugim dejal, da žalostna

po naši zemlji

Vetrinj - Vogrče

Pred nedavnim je v Celovcu pri svoji hčerki umrla 76-letna Marija Klacner, mati in gospodinja na Breznikarjevi kmetiji v Kopanjah v občini Vetrinj. Pokojna se je rodila v domačiji pri Fideju v Vogrčah pri Pliberku. V rojstni hiši je vladal duh narodne zavednosti in prizadevanja za obstoj koroških Slovencev na svoji lastni zemlji. Ta duh je pokojno Marijo spremljal skozi vse življenje ter ga tudi najhujše preganjanje ni moglo omajati.

V mladih letih je bila spretna natakaričica in kot takšno jo je spoznal v gostilni pri Lampenwirtu v Pliberku Štefan Klacner iz

Kopanji v vetrinjski občini pri Celovcu. Mož je bil vdovec in njegova druga žena je bila nad vse dobra mati, če tudi ne v najugodnejših pogojih, tudi njegovim otrokom iz prvega zakona. V najlepši slogi sta z možem skrbela za otroke iz prvega in drugega zakona, bila pa sta tudi deležna hvaležnosti in ljubezni svojih otrok.

Marljiva in razgledna družina ni imela razumevanje edino le za delo in gmočno blaginjo svojcev, temveč je čuvala in negovala tudi zavest narodne zvestobe in vnašala to dobro, ki je draga in mora biti sveta vsakemu ljudstvu, tudi v srca naraščaja. Taka plemenita značajnost ni šla v račun nacističnim nasilnikom, ki so se polastili oblasti tudi v naši deželi in hoteli nasilno iztebati slovenski živelj z lasne iz rodu v rod podedovane domače zemlje. Izselili so tudi Breznikarjevo družino ter jo vlačili in zadrževali v taboriščih Hesselberg, Eichstätt, Weissenburg in Frauenaurach. Oropna vsega je junaško delila trpljenje izobčenec in pregnanec skupno z več sto slovenskih koroških izseljenjskih družin, vedno pa v trdni veri v končno zmago resnice in pravice.

Mož Štefan je kmalu po vrnitvi v domovino umrl, v zgledno oporo vdovi Mariji pa so bili dobro vzgojeni otroci.

Pogrebne svečanosti so bile na pokopališču v Zakamnu. Ob odprtem grobu je poslovilne in tolažilne besede spregovoril župnik Zulechner in orisal lep značaj in težko, žrtv polno življenjsko pot blage pokojnice. Zadnjo čast so pokojni materi izkazali s svojo udeležbo na pogrebu tudi številni bivši izseljenci iz raznih krajev naše domovine.

Poden pri Slovenjem Plajberku

Tukaj v hribih smo precej odmaknjeni od glavnih prometnih žil in tudi od dogajanja v svetu. Samotarji pa le nismo. Iz dneva v dan prihajajo k nam tujci, da se naučijo gorskega zraka in lepote našega planinskega sveta. Ponosni smo lahko na naše prirodne krasote, morda se jih celo premalo zavedamo. Na žalost, često mnogi tudi pozabljajo, da je bila in je naša domača slovenska beseda tukaj doma. Tudi na to naj bi bili ponosni, saj starodaven je kras tudi naših gora, ki jih tudi jeziki tujih gostov ne morejo prehaliti. Kakor bodo skale naših gora kljubovale dolgim stoletjem v neomajni trdnosti, naj bo kot skala zasidran tudi naš slovenski jezik. Prav je, da vsem, ki prihajajo v naše kraje, lepo in dostojno posrežemo in dobro bi bilo, da bi obvladali razen svojega in nemškega jezika še več tujih jezikov, da bi jim lahko izkazali uslužnosti v njihovem jeziku. Naš materinski jezik pa naj nam bo dragocena dediščina po naših prednikih, ki ga moramo vedno spoštovati in negovati med našimi družinami ter se ga nikdar sramovati pred tujci, ker le tako si bomo pridobili tudi ugled v daljnem svetu.

Sporočiti moramo še veselo novico: 12. tega meseca se je poročil mladi Ogriz. Tukaj je tudi pradam mnogih Ogrisov po naši deželi. Mladi ženin se tudi piše Ogris, zani-

vest o smrti Vinka Pečnika ni hudo pretresla le prizadela družino, temveč vsa narodna družina v Podjuni in vse naše ljudstvo je z bolešjo sprejelo novico, da nas je zapustil mož kremenitega značaja, mož dela, zvestobe, vere in prizadevnosti za resnico in pravico. Z občutenimi besedami se je pokojniku zahvalil za vse njegovo koristno delo za blaginjo in obstanek slovenskega življa na Koroškem.

Domači pevci so Vinku Pečniku zapeli v slovo ganljive žalostinke, nato je domača zemlja zagrnila njegove telesne ostanke, na svežo gomilo pa so položili mnogo vencev. Žalujočim svojcem velja naše globoko in odkrito sožalje, zglednega Biclnoveda očeta pa bomo ohranili v trajnem hvaležnem spominu s sklepom, da bomo s pojačenim delom skušali nadomestiti vrzel, ki je nastala v naših vrstah.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah

V a b i l o
na

glasbeno-pevski koncert

ki ga bo na povabilo SPD „Edinost“ izvajala „Godbeno-pevska skupina Pavle Kernjak“ iz Št. Ilja.

Koncert bo v soboto, dne 26. oktobra 1963, ob 19.30 uri v Schützovi dvorani v Škofičah. Po koncertu bo družabni večer s prosto zabavo in plesom. Za ples bo igrala imenovana godbeno-pevska skupina.

Vsi prisrčno vabljeni!

Društveni odbor

Celovec

Poslanik Velike Britanije v Avstriji, Malcolm Henderson, se je v spremstvu generalnega konzula Heinwortha mudil dva dni na urodnem obisku na Koroškem. Ob tej priložnosti je obiskal deželnega glavarja Wedeniga v njegovih uradnih prostorih na deželni vladi. Nato je na magistratu obiskal celovškega župana Ausserwinklerja. Drugi dan dopoldne si je ogledal strokovno puškarsko šolo in dva industrijska obrata v Borovljah. V hotelu Moser-Verdino je deželni glavar Wedenig pridil visokima gostoma kosilo.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Pelek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovra Palačnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

Če se morje ujezi

Če govorimo o hitrostih v naravi, mislimo pri tem običajno na svetlobo, ki šine skozi prostor s 300.000 kilometri na sekundo ali na zvok, ki se širi pod vodo v vsaki sekundi kilometer in pol daleč. Tu in tam opiše še kdo hitrost vetra, orkana, ki je na brzinomerih pokazal celo čez tri sto kilometrov na uro — pa se tukaj naša skala hitrosti pri naravnih pojavih že ustavi.

Ali ste že kdaj brali o hitrosti, ki se z njo širi val plime po širnih oceanih? Najbrž ne, čeprav je mnogo hitrejši od najhujšega vetra, saj doseže od 250 do 800 kilometrov na uro.

Ta morski pojav, val, ki ima svoja zaporedna grebena oddaljena po 150 kilometrov, mine za ladjo na odprtem morju neopazno, le malo dlje, na kopnem pa lahko povzroči strahotno opustošenje. Ostanke takšnega vala so prepotovali pol Zemljinega obsega v slabem poldrugi dnevu!

V znanstvenem svetu je dobil takšen val ime tunami, kar ni nič drugega kot japonska beseda za takšen val — dobesedni prevod bi se glasil sicer zalivski ali pristaniški val.

Ti dolgi valovi, ki jim pravijo Japonci tunami s plimo res nimajo nobenega opravka, le širijo se tako kot plima. Nastanejo namreč zaradi podmorskih potresov, ognjeniških izbruhov na morskem dnu, ki ustvarijo zaradi sunkov mogočne valove. Zrtve teh dogodkov so običajno na videz varne in povsem nezavarovane obale.

NAJSTRAHOTNEJŠE NESREČE VSEH ČASOV

Na srečo je tunami redek pojav. Čeprav bi se lahko teoretično pojavil v vseh svetovnih

morjih, jih večina razsaja v dveh področjih — v severnem in zahodnem Pacifiku ter v severnem Atlantiku. Obale Japonskega otočja in Havajev so med glavnimi žrtvami, področje južno od Aleutskega otočja pa je njegovo najpogostnejše rodno mesto.

Najnevarnejši atlantski tunami se je pojavil leta 1775, ko so se 15 metrov visoki valovi zgnili na portugalsko obalo, manjši pa so dosegli celo ameriške obale in vznemirili Anglijo.

Najstrahotnejši tunami v moderni zgodovini pa se je sprostil ob eksploziji otoka Krakatau med Sumatro in Javo. Orjaški valovi so razdejali tisoč vasi na bližnjih otokih in pogoltnili 36.000 življenj.

Le malo manj strahoten je bil tunami, ki je divjal leta 1896 po področju Sanriku na Japonskem, razrušil 13.000 hiš in zahteval 27 tisoč 122 človeških življenj.

Havaji so doživeli pekel 1. aprila 1946. Val je prišel z Aljaske, kjer ga je sprožil potres na morskem dnu ob dveh zjutraj. Ze čez dobre štiri ure je morje obilo Havaje in ko je voda zvečer odtekla, je bilo 159 utopljenec in več kot 25 milijonov dolarjev škode.

Ker se je prav v istem času mudilo na Havajih več znanih strokovnjakov za pomorske nesreče in so seizmografi verno zasledovali potek dogodkov na morskem dnu, je bil ta tunami najbrž najbolj opazovana tovrstna nesreča. Na morskem dnu pri Aleutih je nastala razpoka, vanjo je vdrla voda in ta vdor je povzročil strahotni val. Tresljaji ki so nastali tedaj v morju, so se ponavljali v pravilnem

Koliko vina so pili v starih časih

Kdo je štiri stoletja pred Rimljani veselo praznil bokale ob obali Rena? Še pred nekaj leti tudi zgodovinarji ne bi mogli odgovoriti na to vprašanje. Danes pa je znano, da so to bili trgovci iz stare Grčije. V grobu nekega keltskega kneza v Rheingauu so našli vinsko steklenico iz tistega časa, izdelano iz ilovice. Po njenih značilnostih so dognali, da prihaja iz Grčije, in tako je zdaj ta kraj najsevernejše nabavališče izdelka te dežele ob Sredozemskem morju. Ta glinasti bokal je zdaj razstavljen v Rudesheimu na Renu, kjer bodo v srednjeveškem gradu Brömsen kmalu odprli »Muzej o zgodovini vina«, ki bo dajal edinstven pregled čez kulturo in zgodovino žlahtne kapljice.

Nekdanji lastniki gradu niso bili samo keltevitezi in križarji, temveč so bili tudi naklonjeni veselj, ki ga daje rujno vince. Tako pripoveduje zgodba o enem od brömskih gospodarjev, da se je odpravil s križarji in je imel v svoji prtljagi tudi rensko vino. Toda vinu ni prijala vročina in vitez se je vrnil domov, ker ni mogel shajati brez priljubljene pijače.

Zbirka pivskih posod v muzeju je najpomembnejša zbirka te vrste na svetu. Od antičnih bokalov naprej so tukaj zbrane vse vrste vrčev in čaš za vino, žganje in šampanjec, ki so jih uporabljali skozi vsa stoletja do danes. Obiskovalec si lahko v pisanih vrstah ogleda redke in nenavadne čaše čudnih oblik, krhke in visoke, ozke kozarce poleg pisanih, debelih pivskih vrčkov. Med razstavljenimi predmeti je tudi največja pivska posoda na svetu, 70 centimetrov visoka »Siegburger Schnelle«, narejena z izrazitim smislom za umetniško obdelavo. Okrašena je z ornamentni grozdja in biblijski prizori. Posodo so izdelali v neki keramični delavnici v času tridesetletne vojne (prva polovica 17. stoletja).

Muzej spremlja vinsko kulturo nazaj prav do njenih začetkov. V teh obokanih prostorih, potemnelih od starosti, je zbrana zgodovina porabe vina, vinarstva, vinogradniških cebov, vinskih kleti, svetnikov in zaščitnikov. Grad, sam star tisoč let, varuje vse, kar kaže razvoj vinske kulture v času, ki obsega več kot dve tisočletji.

Iz porumenelih dokumentov je mogoče tudi dognati, koliko so pili v »dobrih, starih časih«. Tako so, na primer, na svatbi Ane, hčere saškega kneza Avgusta, in oranškega princa, popili 3.600 veder vina po 60 litrov. V času zborovanja leta 1485 pa so popili nemški knezi 16.000 litrov vina.

Ivo Andrić

79

Travniška kronika

Popoldne je Davna odšel v mesto, da bi videl, kako prebivalci sprejemajo to zmago.

Begi in čaršijski ljudje bi ne bili, kar so — travniška gospoda — če bi se česa razveselili odkrito in naglas, pa čeprav je to zmaga njihovega orožja. Samo zadržano in dostojanstveno so prežvekovali neko besedo, enozložno in brezpomembno, pa še te se jim ni zdelo vredno izgovoriti. Pravzaprav jim ni bilo posebno prijetno v duši. Kolikor je dobro, da se bo Srbija pomirila, toliko je nerodno, da se bo Ali paša vrnil kot zmagovalca, pa bo zanje še hujši in težji, kot je bil doslej. Sicer pa so v svojem dolgem življenju slišali že mnogo telalov, ko so razglašali zmage, pa vendar nihče izmed njih ne pomni, da je katero koli novo leto bilo boljše od tistega, ki je minilo.

»Tako jih je Davna »prebral«, čeprav mu nihče niti s pogledom ni maral odgovoriti na njegovo nespodobno radovednost.

Sel je tudi v Dolac, da bi zvedel, kaj pravijo fratri. Toda fra Ivo se je izgovoril z opraskom v cerkvi, zategnil je večernice kakor že nikoli in se vrtil pred oltarjem, da se je Davna naveličal čakati in je odšel nazaj v Travnik.

Poiskal je jeromonaha Pahomija na domu. Našel ga

je v mrzli, pusti sobi, kjer je ležal kot bruno, popolnoma oblečen in zelen v obraz. Davna mu je ponudil svoje zdravniške usluge, ne da bi kaj vprašal o današnji novici. Jeromonah je odklonil zdravilo, češ da je zdrav in ne potrebuje ničesar.

Naslednji dan sta Daville in von Paulić uradno obiskala vezirjevega namestnika in mu čestitala za zmago. Uredila sta tako, da se nista srečala v Konaku ne ob prihodu ne pri odhodu.

S prvim velikim snegom se je Ali paša vrnil. Ko je prihajal v mesto, so na trdnjavi grmeli topovi, donele trobente, se podili otroci. Celo travniškim begom so se razvezala usta. Skoraj vsi so slavili zmago in zmagovalca z dostojanstvenimi besedami, toda izgovorjenimi na javnih prostorih in glasno.

Daville je v Konak že prvi dan poslal Davna s svojimi voščili in darilom za zmagovalca vezirja.

Ko je Daville pred desetimi leti bil odpravnik poslov malteškega reda v Neaplju, je kupil lepo cizeliran, težak moški prstan iz zlata, s fino izdelanim vencem lovrovih listov na kraju, kjer je navadno kamen. Dobil ga je iz zapuščine nekega malteškega viteza, ki je zapustil veliko dolgovo pa ostal brez dediča. Po pripovedovanju je prstan nekoč služil za nagrado zmagovalcu v vileških igrah članov malteškega reda.

Zadnje čase, ko so šle stvari po neizbežni poti poraza in je izgubil v sebi smer, živeč v mučni negotovosti glede domovine, svoje bodočnosti in bodočnosti družine, je Daville laže večkrat dajal darove. Čutil je čudno in doslej nepoznano zadovoljstvo, da drugim deli predmete, ki jih je ljubil in skrbno varoval. Dajajoč te drage in dragocene stvari, za katere je doslej mislil, da so sestavni del njegovega osebnega življenja, je podzavesno podkupoval usodo, ki se je obrnila proti njemu in njegovim, hkrati pa je

občutil iskreno in globoko veselje, docela podobno veselju, ki ga je čutil nekoč, ko si je te stvari kupoval.

Davna niso pustili pred vezirja, temveč je darilo izročil teftedarju, zraven mu je pa razložil, da je dragotina skozi stoletja prehajala v last tistega, ki je bil zmagovalac na bojišču. Konzul jo zdaj pošilja srečnemu zmagovalcu s svojimi voščili in dobrimi željami.

Teftedar Ali paše je bil neki Asim efendija, z vzdevkod Peltek, bledičina in mršava človeška senca, jecljač, z neenakimi križemgledimi očmi. Venomer je bil videti strahovito preplašen in je vsakemu obiskovalcu že vnaprej pognal v kosti strah pred vezirjem.

Dva dni kasneje sta bila sprejeta tudi konzula, najprej avstrijski, zatem francoski. Časi francoskega prvenstva so zatonili.

Ali paša je bil utrujen, toda dobre volje. Daville je pri svellobi nežnega zimskega dneva prvič opazil, da vezirjeve punčice včasih poskakujejo od spodaj navzgor. Takoj ko so se mu ustavile oči in umiril pogled, se je začelo to čudno plamenenje punčic. Bilo je videti, da je to znano in neljubu tudi vezirju, zato je neprenehoma obračal oči in odmikal pogled, kar je spet dalo neprijeten in vznemirljiv izraz vsemu obličju.

Ali paša, ki je za to priložnost nataknil prstan na sredinec desne roke, se je zahvalil za darilo in voščila. O pohodu proti Srbiji in o svojih uspehih je govoril malo in s listo lažno skromnostjo nečimrnih in občutljivih značajih, ki molčijo zato, ker se jim zdi, da bi bile vse besede nezadostne in slabotne. S tem molkom zničujejo sogaovnika in tako veličajo svoj uspeh kot nepopisno in navadnim ljudem težko razumljivo stvar. Taki zmagovalci presenečajo že čez leta vsakogar, ki govori z njimi o njihovih zmagi.

Pogovor se je razvijal težko in neodkrito. Vsak tre-

zaporedju, ker pa je razpoka potekala v smeri vzhod—zahod, so se največji valovi razširili v smeri sever—jug. Ta val je potoval s hitrostjo 750 km na uro in ga ni prestregla nobena opazovalnica — danes imajo v ogroženih področjih organizirano stalno varnostno službo — in so bili zato ljudje popolnoma nepriljubljeni na katastrofo. Sreča je bila le v tem, da so pred največjim valom treščili v obalo trije precej manjši, ki pa so bili dovolj veliki, da so vznemirili ljudi in se jih je precej rešilo z begom v notranjost otoka.

NA MORJU NIČ, NA BREGU POLOM

Nevarnost je še toliko večja, ker se tunami pojavi lahko pri povsem jasnem vremenu in ga ne spremlja noben veter. Ta nesreča bi bila še veliko hujša na Aleutskem otočju, kjer so ob havajski katastrofi valovi podrli skoraj trideset metrov visok svetilnik — vendar je tam naseljenost tako majhna, da se je vse končalo le z redkimi smrtnimi žrtvami.

Res je zanimivo, da ladje na morju ne opazijo niti najhujših valov tunamija — razlog je seveda v temu, da so valovi tunamija najdaljši valovi, kar jih sploh poznamo in da dosežejo na odprtem morju pri sicer strahotni hitrosti le pol metra višine. Nagradijo se šele, ko pridejo do kakšne ovire.

In kako daleč potujejo ti nevarni valovi? Leta 1946 so ob havajski katastrofi opazili, da so bili tedaj celo valovi na oddaljeni kalifornijski obali za tri metre višji kot običajno. Vendar je daljinski rekord postavil tunami iz javanskega morja leta 1883. Valovi tedaj niso vdrli v Pacifik, pač pa so prehiteli Indijski ocean, prispeli v Atlantik in po dobrih 32 urah trčili celo v angleške obale, kar pomeni, da so prepotovali več kot pol zemljinega obsega.

Drugo vprašanje, ki ga pogosto postavljamo, je: kako je mogoče, da tunami tako hitro potuje? Preprost odgovor je, da vode ne moremo stisniti tako lahko kot zrak. Kadar kakšna orjaška moč stisne vode, ta ne popusti, maveč odda svojo nenadoma sprejeto energijo z vrsto sunkov. Ti sunki pa se prenašajo po vodi z veliko, v glavnem enakomerno hitrostjo, ki zavisi od začete moči vala in od oblike morskega dna.

ENA SAMA POMOČ: PRAVOČASNO OPOZORILO

Oceanografi ločijo dve vrsti seizmičnih morskih valov. Včasih izzove podmorski potres le vzdolžne vibracije, ki se prenesejo z dna s hitrostjo zvoka proti površini. Če se tedaj ladja po nesreči znajde nad njimi, jo tako

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Skupina kalifornijskih fiziologov je ugotovila, da nastane okoli vzburjenega živca magnetno polje, vendar pol tisočinke sekunde prej kot steče po njem električni tok. To dejstvo je doslej ušlo vsem opazovanjem. Ugibajo, da je temu kriv premik naelektranih molekul v živčnem vlaknu tik pred impulzom in ta premik električno nabitih delcev ustvari magnetno polje, ki nastane ob vsakem premiku električnega delca.

● Tiskanje črk v Braillovi pisavi za slepe je vedno povzročalo težave. Treba jih je bilo vtisniti v poseben papir manilla, deformirali tkivo papirja, da bi se dobilo vzboke pike.

● V Angliji so izpopolnili novo metodo: trde pike iz plastične snovi nalagajo na trpežen papir. Tako dobljene pike ni moč uničiti in se jih lahko tiska na tenek papir, s čemer se za polovico zmanjša debelina knjig v Braillovi pisavi.

pretresajo, da mornarji na krovu prisegajo, da so naleteli na podvodni greben.

Nesreča na Havajih je ljudi dovolj opozorila na nevarnost teh podmorskih dogajanj. Pravočasno opozorila lahko reši marsikakšno življenje, čeprav škode skorajda ne more preprečiti. Zato so Havajski otoki doživeli novi napad tunamija 4. novembra 1952 pripravljeni in ni bilo nobenih smrtnih žrtev.

Robot rezervira letalske karte

Delo uslužbenca pri okencu aerotransporta v Montrealu ni težko. Če želi zvedeti, če je prosta kakšna karta za let od Montreala do Londona, mora samo pritisniti na gumb in obvestilo dobi v nekaj sekundah. Obvestila lahko dobi v obdobje do 20 tednov vnaprej. Ta izredni robot — sistem uporabljajo v ZDA že dalj časa, nedavno tega pa so ga povezali s službami aerotransporta v Frankfurtu, Düsseldorfu, Rimu, Zürichu in Montrealu.

Robot dela tako, da beleži vsako rezervacijo in tako razpolaga s podatki, katera mesia so zasedena in katera prosta. Kjerkoli so povezani s tem robotom, lahko v kateremkoli času dobe potrebno obvestilo. V eni sami uri je zmožen odgovoriti tudi na 7 tisoč vprašanj. Odgovarja z besedicama »da« in »ne«.

Največje in najmanjše

● Najmanjšo fotokamero je zgradil Norman Goselin iz Cambridgea (Massachusetts) za uporabo v medicini. Ta izredni fotografski aparat napravi osem zaporednih posnetkov v velikosti 18,5×5,5 mm. Kamero uporabljajo za posnetke želodca. Pritrjena je na koncu gastroskopa, ki ga potisnejo v želodce. Svetilka osvetli notranjost želodca podobno kot to poznamo pri posnetkih z bliskovno lučjo.

● Največji magnet ima Akademija znanosti v Moskvi. V premeru meri 61 metrov in tehta 36 tisoč ton.

● Največji umetni vir svetlobe je 75.000-vatna žarnica, ki so jo leta 1955 izdelali v Clevelandu. Visoka je 1,05 metra in meri v premeru 51 cm.

● Najvišji tovarniški dimnik je visok 209 metrov. (Elektrarna v Clifty Creek Plant v Madisonu).

● Najlažja ročna ura tehta 2,13 grama in meri v premeru 6,3 milimetra. Še manjši premer ima kolesje najmanjše ženske ročne ure — 3,5 mm. Najtanjša ura je »debela« le 2,3 milimetra. Ko je hotel imeti ameriški aluminijasti kralj uro iz lastne kovine, so mu izdelali aluminijasto uro, ki je tehtala le 19,9 grama.

● Najvišji radijski stolp za anteno je visok 524 metrov. Gre za železno konstrukcijo za radijsko postajo v Oklahomi.

Za bodočnost tvoje kmetije gre!

Jesen je spet prišla v deželo in z njo tudi čas, ko se vsaj po večerih lahko nekoliko oddahnemo in zamislimo v čas kmetovanja, v katerem živimo in ki nam je prinesel toliko sprememb. Če se le nekoliko zamislimo, bomo že spoznali, da postavlja sedanost pred nas vse, ki živimo na vasi — pred starega in mladega kmetovalca, pred kmečkega fanta in dekle, ki sta se odločila, da ostaneta v kmečkem poklicu — iz leta v leto večje in težje pogoje za uspešno kmetovanje. Tem pogojem moremo uspešno zadostiti le, če spoznamo osnove kmetijske in gospodarske znanosti in če se neprestano brigamo za izpopolnjevanje svojega znanja in svojih izkušenj. Le kdor je vsaj 2 zimi obiskoval kmetijsko šolo in si pridobil osnovne pojme kmetijskih ved in le, kdor hodi z odprtimi očmi skozi čas dogajanj v kmetijstvu in gospodarstvu ter s svinčnikom v roki po svoji kmetiji in njenih gospodarskih panogah, lahko pravilno oceni tok časa in usmeri svoje kmetovanje tako, da bosta zagotovljeni tako bodočnost kmetije, kot tudi bodočnost družine, ki živi na njej.

Kdor se do teh spoznanj doslej še ni priboril, naj se v svojo korist do njih čimprej pribori. To velja za kmečke družine, ki živijo zgolj od dela na kmetiji, enako pa velja to tudi za tako imenovane polkmete, ki so se zaposlili še drugod, ker jim kmetija sama ne nudi dovolj zaslužka. Oba, kmet in polkmet morata s časom naprej, oba se morata učiti, vsak kmečki fant mora v kmetijsko šolo, preden prične gospodariti. Vsak kmečki človek si mora osvajati znanje in izkušnje, ker to zahteva pot preusmeritve kmetovanja na sodobne pogoje kmetije in trga, ker to zahteva pot specializacije in delitve dela ter združnega sodelovanja in kooperacije.

Čez dobrih 14 dni, dne 4. novembra, bo kmetijska šola Podravlje odprla svoje učilnice za letošnje šolsko leto. Zato vabi kmečke fante, ki so dopolnili 16. leto in tudi one, ki so starejši, da pridejo čez zimo v Podravlje in se vsedejo v šolsko klop k pouku o osnovnih kmetijskih vedah. Starše pa prosi, da fante od obiska šole ne odvračajo, marveč ga jim priporočajo in omogočijo. Vprašanje, kdo bo fanta čez zimo nadomestil pri delu na kmetiji, v nobenem primeru ne sme biti ovira za obisk kmetijske šole. Če starši fantu ne bodo omogočili pouka osnovnih kmetijskih in gospodarskih ved, potem se bo prav lahko zgodilo, da bo fant že v kratkem obrnil hrbet kmetiji. Potem pa v resnici ne bo nikogar, ki bi nadomestil pri delu njega, še bolj pa vedno bolj onemogle starše. Le poglejmo, koliko takih primerov lahko že naštejemo.

Za bodočnost tvoje kmetije gre! Zato mora fant, ki bo kmetijo prevzel, prej v kmetijsko šolo in sicer v Podravlje. Zato pa moraš tudi ti čez zimo izkoristiti sleherni priložnost, da boš na tečajih, predavanjih in sestankih Slovenske kmečke zveze pridobil na nadaljnjem znanju in na nadaljnjih gospodarskih izkuš-

Koroška prašičereja na poti k mesnatemu prašiču

„Kako dosežem v najkrajšem času in z najmanj krme 90 kg težke prašiče z najmanj špeha in masti,“ to je vprašanje, ki ga vedno spet postavlja sodobni prašičerejec. To vprašanje je upravičeno, ker je razlika med proizvodnimi stroški in prodajno ceno, ki predstavlja kmetovalčev zaslužek pri pitanju, zelo majhna in ker zahteva danes evropski konzument od prašiča veliko mesa, pa nič masti in špeha.

Ta vprašanje smo tudi imeli pred očmi, ko smo vzeli v roke katalog razstave Deželne zveze koroških prašičerejcev, ki jo je za svojo 60-letnico priredila v času od 28. do 30. septembra v Št. Vidu ob Glini. Ko smo listali po katalogu in primerjali podatke o storilnosti razstavljenih 117 plemenskih svinj in merjascev obeh deželnih pasem, nas je poleg rodovitnosti predvsem zanimalo, kakšne rezultate je pokazalo kontrolno pitanje prednikov in potomcev razstavljenih plemenjakov in plemenic.

Kontrolno pitanje je postalo eno najvažnejših področij rejskega dela v prašičereji. To kontrolno pitanje obstoja v tem, da se iz gnezda rodovniških prašičev po 8 tednih izločijo 4 pujski, ki jih prične kontrolno pitati kmetijske zbornice v Celovcu pitati na težo 90 kg. Vsi prašiči, ki so na kontrolnem pitanju, dobijo enako krmo. Ko so dosegli težo 90 kg, gredo v zakolj. Ob tej priložnosti se ugotovi

- s koliko dni starosti in s koliko dni pitanja so dosegli težo 90 kg,
- koliko krme so porabili za kilogram prirastka,
- kakšno dolžino trupa, začeni ob prvem vratnem vretencu, so dosegli,
- koliko milimetrov je bil visok hrbtni špeh,
- kakšne kvalitete je bilo meso in
- v kakšnem razmerju je bila mast z mesom.

Od 117 razstavljenih svinj in merjascev so bili pri 91 primerih navedeni podatki kontrolnega pitanja. Najbolj so s temi podatki postregli rejci nemške plemenske pasme. Ta pasma je bila na razstavi zastopana z 72 živalmi, od katerih so bili pri 65 navedeni podatki kontrolnega pitanja. Dosti slabše je kontrolno pitanje udomačeno pri rejcih podeželjske pasme, kjer so bili od 45 razstavljenih živali ti podatki vidni le pri 26.

Podatki kontrolnega pitanja kažejo velike razlike. V pogledu na starost, ko so prašiči dosegli 90 kg teže, nihajo med 150 in 197 dnevi, pri porabi krme za kilogram prirastka med 2,82 in 3,53 kg in pri doseženi dolžini trupa med 87,2 in 96,6 cm. Kar tiče višine hrbtnega špeha, nihajo razlike med 2,68 in 3,85 cm. Po kvaliteti mesa se glasijo ocene med 78,5 in 88,3 točk, po razmerju med mastjo in mesom pa gredo razlike od 1:1,93 do 1:3,57.

Podatki kontrolnega pitanja kažejo pri nemški plemeniti pasmi boljše rezultate kot pri podeželjski. Najboljše podatke zasledimo

njih. Udeležuj se teh prireditvev, ki bodo vse le v tvojo korist.

Za bodočnost tvoje kmetije gre in ti si dolžan, da jo izročiš svojemu nasledniku najmanj tako trdno in času primerno urejeno, kot si jo prevzel od svojega prednika. Zato koristi zimo v družini za učenje in posvetovanje, kajti znanje je bilo še vedno kmetovo najmočnejše orožje.

vendar pri križancih med nemško plemenito in švedsko podeželjsko pasmo. Križanci se hitreje pitajo, so daljši in potrebujejo manj krme za kilogram prirastka. Ta prednost križancev je vidna pri potomcih merjascev »Kapitän 475« in »Kadet 476«, katerih predniki po očetovi liniji so bili švedske podeželjske pasme.

Po skupni oceni so 3 razstavljeni prašiči pripadali skupini, ki je 90 kg teže dosegla prej kot v 160 dneh in z manj kot 3 kg ječmena za kilogram prirastka. 25 razstavljenih živali je pripadalo skupini, ki je to težo dosegla med 160 in 170 dnevi in ki je za kilogram prirastka potrebovala med 3 in 3,25 kg krme. 43 razstavljenih živali je izviral iz skupine, ki je za doseg 90 kg teže potrebovala več kot 170 dni in več kot 3,25 kg krme za kilogram prirastka.

Po takem pregledu spoznamo, da tudi v Deželni zvezi koroških prašičerejcev stremijo za modernizacijo v prašičereji. Od tradicionalnih deželnih pasem hočejo postopno priti do reje, ki bo bolj kot ti pasmi ustrezala zahtevam trga, zlasti pa zahtevam, ki jih postavljajo proizvajalci mesnatih prašičev. Nedvomno je razstava v tej smeri pokazala viden napredek,

ZVEZA EVROPSKEGA KMETIJSTVA UGOTAVLJA:

Zboljšanje kmečkega zaslužka je v združništvu

V času od 30. septembra do 4. oktobra je v Cannesu zasedal 15. občni zbor Zveze evropskega kmetijstva (CEA). Ta mednarodna zveza evropskih kmetijskih proizvajalcev združuje 500 organizacij, njenega občnega zbora pa se je udeležilo 60 agrarnih politikov in gospodarstvenikov.

Med zaključnimi resolucijami je bila sklenjena tudi resolucija o zboljšanju kmečkega dohodka potom združne samopomoči in mednarodnega združnega sodelovanja. V resoluciji je ugotovljeno, da je združna samopomoč danes bolj kot kdajkoli prej jamstvo za obdržanje evropskega kmečkega stanu in za zboljšanje njegovega dohodka. Naloga posameznega kmeta je, da skrbi za boljše delitev dela, za močnejšo prilagoditev na naravne in gospodarske proizvodne pogoje in za primerno specializacijo obratnega gospodarstva. Uspešna priprava pridelkov za trg je vendar mogoča le v smotrni kooperaciji ali združnem sodelovanju.

Posamezni kmet večinoma ni v stanju, da bi se v potrebni meri seznanil z vsakokratnimi pogoji in možnostmi na trgu, niti nima pri srečanju s trgovskimi partnerji potrebnega vpliva in moči. Prav v času hitro naraščajoče koncentracije povpraševanja za živali se veča okvir nalog združne samopomoči. Le-ta je v stanju, da z najtesnejšo zvezo tako med kmetom in združo kot tudi na poti združne kooperacije na nacionalni in mednarodni ravni ustvari možnost okrepitev kmetijstva na trgu.

Uspeh te samopomoči pa je odvisen od pripravljenosti kmetov, da izoblikujejo ustanove združne samopomoči tako, kakor to zahteva čas, da se poslužijo teh ustanov v kar najbolj polni meri in da spoznajo gospodarske prednosti močnejše združne koordinacije ali usoglašanja proizvodnje z možnostmi odkupa.

nutek za nastala zatišja, ko je Daville iskal novih in krepkejših besed pohvale za Ali pašin uspeh; vezir ga je čakal, da se domisli, sam pa s pogledom krožil po dvorani z nemirnim, dolgočasnim obrazom in zamolčanim prepričanjem, da pravega, dostojnega izraza tako ne bo našel.

In kakor se rado pripeti v podobnih primerih, je Daville, hoteč pokazati kar najbolj iskreno veselje, nehote užalil občutljivega zmagovalca vezirja.

„Ali je znano, kje je zdaj vodja upornikov, Črni Jurij?“ je vprašal, ker je slišal, da je Karadžordže pobegnul v Avstrijo.

„Kdo bi vedel in kdo se zanimal, kod se klati,“ je prezirljivo odgovoril vezir.

„Ali ni nevarnosti, da bi mu kaka država ponudila gostoljubje in pomoč, pa se bo kasneje spet vrnil v Srbijo?“

Vezirju so jezno trznili koticiki ust, nato pa so se polegnili v zasmeh.

„Ta se ne bo vrnil. Sploh bi se pa ne imel kam. Srbija je tako opustošena, da za dolga leta ne bo mislil ne ta ne kdo drug, da bi v njej nfil vstaje.“

Še z manjšo srečo se je Daville trudil, da bi spjel pogovor na položaj Francije in na načrte zaveznikov, ki so liste dni pripravljali pohod čez Ren.

Že ob vračanju v Travnik je vezir sprejel posebnega kurirja, ki mu ga je von Paulič poslal naproti do Busovača. Kurir mu je s konzulovimi čestitkami izročil tudi obširno poročilo o stanju na evropskem bojišču. Von Paulič je pisal, „da je Bog navsezadnje le ponižal neznosno francosko ošabnost in da so složni napori evropskih narodov rodili sad“. Potanko mu je opisal bitko pri Leipzigu. Napoleonov poraz in umik za Ren, neustavljivo napredovanje zaveznikov, priprave za prehod Rena in dosego zmage. Omenil je natančne številke francoskih izgub:

mrtno, ranjene in orožje, kakor tudi vse armade premaganih narodov, ki so zapustile Napoleona.

Ko je Ali paša prišel v Travnik, je dobil tudi druga poročila, ki so mu potrdila, kar je pisal von Paulič. Zategadelj je sedaj tako govoril z Davillom, ne da bi z eno samo besedo omenil ime njegovega vladarja ali države, kakor bi govoril z zastopnikom brezimene zračne dežele, ki nima resnične oblike ne mesta v prostoru, kakor bi praznoverno pazil, da niti z mislijo ne omenim tistih, proti katerim se je obrnila usoda in ki so že zdavnaj prešli na stran premaganih.

Daville je še enkrat pogledal svoj prstan na vezirjevi roki, nato pa se posvilil s prisiljeno veselim obrazom, kar se mu je toliko bolj posrečilo, kolikor težji in nejasnejši je bil njegov položaj.

Ko je odhajal iz Konaka, je bilo v pokritem dvorišču že mračno, toda pred vrati je Davillu zableščala belina mehkega vlažnega snega, ki je pokrival hiše in ulice. Bilo je okrog štirih popoldne. Po snegu so ležale modrikaste sence. Kakor vedno v najkrajših dneh se je v tej planinski kotlini mračilo zgodaj in turbno; še izpod debelega snega je bilo slišati žum vode. Od vsepovsod je vela vlaga. Leseni most je zamolklo zabobnel pod konjskimi kopiti.

Kot vedno, kadar je zapustil Konak, je Daville tudi sedaj začutil trenutno olajšanje. Pozabil je, kdo je zmagovalec in kdo premaganec, in mislil, da mora še tokrat mirno in dostojanstveno pojezditi skozi mesto.

Od razburjenja, prehude toplote v divanu in od večerne vlage ga je mrazilo po životu. Trudil se je, da bi ne drhtel. Spomnil se je listega februarskega dneva, ko je prvič jezdil skozi to čaršijo med psovskami in pljuvanjem ali pa prezimim molkom fanatičnih ljudi, na prvi sprejem k Husremu Mehmed paši. In nenadoma se mu je zazdelo, da že od nekaj, odkar se zaveda, ne dela drugega, kakor

da jezdi po tejle poti, z istim spremstvom in enakimi mislimi.

Po sili razmer se je v teh sedmih letih počasi navadil na marsikatero težko in nevšečno stvar, toda v Konak je vselej šel z enakim občutjem strahu in zadrege. Tudi v najsrečnejših časih in najbolj ugodnih okoliščinah se je, kolikor je le bilo mogoče, izogibal Konaka in skrbel, da mu je vse uredil Davna. Kadar je pa kaka stvar zahtevala obisk pri vizirju, se je pripravljval kakor na težak pohod, že dan prej je brez slasti jedel in slabo spal. Preizkušal se je, kaj in kako bo govoril, ugibal njihove odgovore in fraze in se tako že vnaprej utrljal. Da bi se kolikor toliko odpočil, pomiril in potolažil, je ponoči v postelji govoril sam sebi:

„Ah, jutri ob tem času bom spet na temle mestu in tisti dve grenki in neprijetni uri bosta daleč za mano.“

Že navsezgodaj se je začela mučna igra. Po dvorišču in pred konzulatom so topotali konji in skakali sluge. Potem je ob domenjeni uri prišel Davna z zagorelim in mrkim obrazom, ki bi vzel pogum celo nebeškim angelom, kaj šele smrtnemu in zaskrbljenemu človeku. To je bilo znamenje, da se začinja trnova pot.

Po zbiranju otrok in brezdelnežev so meščani čutili, da bo eden od konzulov šel v Konak. Zdajci se je na ovinku iz glavne čaršije pokazal Davillov spreved, vedno isti. Najprej je jezdil vezirjev konjenik, ki je vsako pot spremljal konzula, za njim Daville na svojem vrancu, miren in dostojanstven. Dva koraka za konzulom in malce v levo je Davna jezdil svojo visoko, muhasto arabsko kobilo, ki so jo travniški Turki črtili kot Davno, zadaj pa konzulova kavaza na odličnih bosenskih konjih, oborožena z revolverji in bodali.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

„Ali bi raje sedli na to ali ono stran?“ je vprašal postrešček. „Mhm“, je znil mladi mož. „Tukaj je kar v redu“. Dal je postreščku deset centov. Ta je vzel novčič, zložil potnikova plašč in ga položil na sedež. „Nekateri sedijo rajši na tej, drugi na oni strani,“ je rekel. „Kaj?“ je vprašal mladi mož. Postrešček ni vedel, če bi mu natanko pojasnil, da so nekateri ljudje navajeni, da gledajo pokrajino le z ene strani, drugi z obeh; običajno s senčne tjakaj in s sončne nazaj, včasih pa tudi obratno. Toda kakorkoli že, predolgo bi trajalo, da bi ga z vsem do potankosti seznanil, še posebno, ker se ne počuti čisto dobro in že vse jutro ne more zbuditi vlisa, kako imenitno se sicer razume z vsakim, ki bi mu bil tako všeč.

„Hočem pa reči, da pri tem ne pretiravam.“

Menil bi, da je mladi mož uslužbenec, ki si je vzel skromen nedeljski dopust, da se za en sam dan popelje iz mesta na deželo; toda nekaj mu ne gre v glavo, in sicer to, da je mladi mož videti tako zapuščen, ali — kot pravijo — tako zamorjen. Zdi se še mlad, nemara brez akademske diplome, najbrž s srednjo šolo in je potem nekje staknil službo. Morda pri triindvajsetih in zaljubljen. Vsekakor, podoben je nekomu, ki ga sleherni trenutek lahko prevzame ljubezen, ne da bi se kdovekaj silil. Imel je fisti otožen in zasanjan pogled, ki obožuje sleherni stvar v lahnem, pisanem krilu, z dolgimi lasmi in voljno kožo.

Zdajci se je mladi mož tako silovito zdr-

mil, da je postreška malone popadel strah. „Joj!“ je vzkliknil, „skoraj dremal sem“. S prsti desne roke je podrsal po glavi, kot bi hotel poltipati mesto, kjer se človeka podnevi polasti spanec.

„Sem vam dal napišnino?“ je vprašal. Postrešček je bil v zadregi.

„Da, gospod“, je odvrnil.

„Često pozabljam, kar delam, včasih za dolgo — celo za nekaj let. Vas smem vpra-

WILLIAM SAROYAM:

ROMANCA

šati, koliko sem vam dal?“ Postrešček sploh ni mogel razumeti. Če bi mladi mož postal čudaški in začel z nekakšnim izsiljevanjem, bi se presneto slabo izteklo, kajti postrešček se ni rodil včeraj. Mladi mož mu je dal deset centov in če bi mu sedaj začel dokazovati, da mu je morda dal nekaj, kar je približno podobno petdolarskemu zlatniku, bi postrešček preprosto vztrajal pri desetih centih.

„Dali ste mi deset centov.“

„Žal mi je, vzemite, prosim“, je rekel mladi mož. Dal mu je še deset centov.

„Hvala, gospod“, je rekel postrešček.

„Ste morda nekaj rekli prejle na hodniku?“ je vprašal mladi mož.

„Nišesar važnega, pripomnil sem samo, da nekateri radi sede na tej, drugi na oni strani.“

„Joj, ali sem na pravi strani?“ je vprašal mladi mož.

„Kakopak“, je odvrnil postrešček, „razen, seveda, če bi bili rajši na oni, kjer ni sonca.“

„To pa ne,“ je rekel mladi mož, „tako prijazno je tukaj.“

„Zares lep dan imamo,“ je rekel postrešček. Mladi mož se je zagledal skozi okno in čeprav ni videl ničesar razen vlakov, se je delal kot da bi gledal, kako lep dan je zunaj.

„Sonce ne more prodreti semkaj, kjer je pokrito,“ je rekel postrešček, „toda takoj ko bomo na odprtem se bomo kopali v njem. Večina Kalifornijcev ga je sita in se premesti na ono stran. Ste iz New Yorka?“

Nič na mlademu možu ni kazalo, da bi bil iz New Yorka, toda postreška je zanimalo, pa je vprašal.

„Ne,“ je odvrnil mladi mož, „nikoli nisem bil izven Kalifornije.“

Postreščku se ni prav nič mudilo, čeprav je zunaj vsevprek vrvelo; ljudje so se ilačili v vlak, postreški so tekali naokrog, obloženi s prtljago. Onkraj hodnika je bilo dekle, ki je vleko na ušesa in postrešček si je domisljal, da sta on in mladi mož podobna dvema igralcema. Bil je očarljiv pogovor, pri najboljšem razpoloženju in kljub razliki v poklicu, je vladalo med njima tisto bratovsko čustvo, ki je značilno za zapadnjake in Američane.

„Tudi jaz poznam samo Kalifornijo,“ je povedal postrešček.

„Pa bi človek mislil, da mnogo potujete,“ se je začudil mladi mož.

„To že,“ je odvrnil postrešček, „z osemnajstimi leti sem začel delati na vlakih ali vsaj blizu njih, in od takrat — tega je že trideset let, kar naprej vstopam in izstopam iz njih, toda res je, da nisem napravil niti koraka iz te države, vseeno pa sem mnoge srečal in mnogo doživel.“

„Prav rad bi enkrat potoval v New York,“ je rekel mladi mož.

„Nič čudnega, če si fant, kakršen ste vi, začeli tjakaj. New York je prav gotovo zanimiv.“

„Največje mesto na svetu,“ je pripomnil mladi mož.

„Kakopak,“ je rekel postrešček in zdelo se je, da bo šel, in to z največjim obžalovanjem. „No, pa srečno potujte,“ je rekel in izstopil.

Karl Merz

Obramba po telefonu

Noč za nočjo med prvo in drugo uro se je oglašal moj telefonski aparat. In vselej je spraveval gruleč ženski glas: »Ali je tam restavracija »Pri krokodilu«? Vselej sem poskušal pojasniti, da gre za napačno zvezo, pa potem dve uri bedel in v trenutku, ko sem zaspa, me je znova povprašala, če morda le nisem »Krokodil«.

Četrto noč pa sem povprašal: »Katero številko kličete?« Žensko je vprašanje očitno spravilo s tira, kajti dlje časa je premišljevala morda je brskala po beležki — in potem povedala številko, ki z mojo ni bila niti v najbolj daljnem sorodstvu.

To me je zanimalo. »Kako storite, da s tole številko najdete prav mene? sem začuden vprašal.

»Vi ste bedak,« je nenadoma izjavil gruleč glas, pristavil še neki citat pa odložil slušalko.

Toda naslednjo noč je telefon spet zazvonil. Nič ni pomagalo. Oglasil sem se. »Krokodil,« sem dejal, »koga želite?«

»Gospoda Ledererja.« »Ledererja torej,« sem ponovil, »in koga smem najaviti?« »Lizo,« je zagrudilo glasneje kot kadar koli poprej. »Lizo Kitzinger...« »Trenutek prosim — ostanite pri aparatu!«

Odložil sem slušalko. Številko »Krokodila« sem si zapisal, poklical sem torej »Krokodila«. »Gospoda Ledererja, prosim.« Nekaj trenutkov sem počakal pa zaslisljal maziljen glas. »Gospod Lederer,« sem dejal, kličem vas po naročilu gospodične Kitzingerjeve. Naroča vam, da ne more telefonirati. Vaš prijatelj se je vrnil. In če vas zaloti, vam bo položil vse kosti. Vrhu tega pa gre Lizi vaš obraz tako na živce, da vas sploh noče več slišati.« Potem sem slušalko odložil.

Dve minuti kasneje je telefon spet zazvonil. »Krokodil,« sem izjavil. »Nekdo nas je prekinil,« je zagrudilo. »Da,« sem dejal. »Gospod Lederer vam sporoča, da ne more k telefonskemu aparatu, kajti njegova žena je vse zvedela. In če boste vnovič poklicali, vam bo izpulila lase, vsak las posebej.« Odložil sem slušalko in globoko zajel sapo.

Odtlej me ponoči nihče več ne vznemirja.

Mladi mož je pogledal skozi okno in se ozrl prav v trenutku, da je še zasačil dekle, ki ga je gledalo z onkraj hodnika, in je sedaj hitro umaknilo pogled, kot tudi on, da je ne bi spravil v zadrego. Pri tem je prehitro zasukal glavo proti oknu in si skoraj zlomil vrat. Gledal je venkaj in čutil strašno poželenje, da bi še gledal dekle, da bi še potoval in srečal eno takšnih, se oženil z njo in si nekje uredil majhno gnezdo.

Nekaj časa se ni ozrl na dekle, ampak se je koprneče zadrževal, dokler je končno ni požiral s pogledom, ves rdeč od sramu, in se pošteno trudil, da se ji nasmehne, pa se mu ni čisto posrečilo. Tudi dekletu se ni.

Že deset minut je minilo, odkar je vlak potegnil s postaje in zdaj se je vil med griči, veselo drdajoč, da se je vse naokrog smejalo in kipelilo k življenju, kot njuna romanca, kot zajeten kos dobre volje in sproščena prirodnost v tem srečanju z njo, prijateljskim in prijetnim, ki je počasi raslo v poznanstvo in ljubezen.

Znova sta se pogledala čez sedem minut, potem čez štiri, in še bolj često, dokler nazadnje sploh nista umaknila pogleda drug z drugega, čeprav sta se delala kot da gledata skozi okna na nasprotni strani.

„Ali ste iz New Yorka,“ je končno znil mladi mož, ne da bi sploh vedel, kaj je rekel. Počutil se je zelo bedasto, prav nič tako kot filmski junaki, ki tudi počenjajo podobne stvari na vlaku.

„Ja,“ je potrdilo dekle.

„Kaj?“ je bleknil mladi mož. „Ali me niste vprašali, če sem iz New Yorka,“ je reklo dekle. „Oh, seveda,“ je pokimal mladi mož. „No, od tam sem,“ je reklo dekle. „Nisem vedel, da ste od tam,“ je priznal mladi mož. „Vem, da niste,“ je reklo dekle. Mladi mož se je skušal po filmsko nasmehnil. „Kako ste to vedeli?“ je vprašal. „Joj, tega pa res ne vem,“ je rekla. „Ali greste v Sacramento?“ „Da,“ je rekel. „In vi?“ „Jaz tudi.“

„Kaj počnete tako daleč od doma?“ je vprašal. „New York ni moj dom,“ je rekla. „Tam sem se rodila, živim pa že vseskozi v San Franciscu, le nekaj mesecev sem preživela v New Yorku.“

„Ali je to ves čas, kar ste živeli v New Yorku?“ je vprašal. „Da,“ je rekla, „samo tistih pet mesecev po rojstvu.“

„Jaz sem rojen v San Franciscu,“ je rekel. „Toliko prostora je na teh dveh sedežih, ali ne bi morda sedli semkaj na sonce?“ je pristavil z resnično muko. „Zakaj pa ne,“ je rekla in sedla nasproti njega. „Pravkar sem se domislil, da bi jo mahnil v Sacramento s posebnim nedeljskim popustom,“ je rekel. „V Sacramento sem bila trikrat.“

Mladi mož je postajal srečen. Sonce je bilo močno in toplo, in dekle je bilo čudovito. Razen če se ni pošteno motil — ali če bi ga v ponedeljek zjutraj ustrelili, če bi Amerika stopila v vojno in bi moral k vojakom, da se pusti ubiti v nič kaj dober namen — je vedel, da bo nekoč šel na delo, se poročil z dekletom in si ustvaril dom. Sedel je nazaj na sonce in se romantično smehljajal njej, ki se je tudi predajala romanci.

FERDINAND LANGEN:

Šestdeset tisoč steklenic

Nekoga dne sem se zaposlil pri firmi Potter. Bil sem presenečen, ko sem izvedel, s čim vse se Potter ukvarja. Njegova tovarna ni izdelovala samo marmelad in konserv z juhami in klobasami, kot sem bil mislil, ampak tudi maslo in limonado. Z izdelovanjem limonade pa so ravno tedaj nehali, ko sem jaz prišel.

Torej so prenehali z limonado. V skladišču jim je ostala še cela gora steklenic. Takole okoli šestdeset tisoč jih je bilo. In s temi praznimi steklenicami Potter ni vedel kaj početi. Zato jih je sklenil prodati. To nalogo je zapal meni.

Tako sem se znašel pred problemom, kako prodati šestdeset tisoč steklenic. Toda problem ni bil tako zamotan, kot se mi je zdel v prvem hipu. Moja žena je poznala v bližini moža, ki se je ukvarjal s preprodajo starih oblek šivalnih strojev in praznih steklenic. Tega moža sem obiskal.

Slednjič sem ga pripravil tako daleč, da je prišel v skladišče in si ogledal steklenice. Nato me je hladno pogledal.

— To ni nič zame, — je dejal ledeno.

— Po štiri cente vam dam steklenico, — sem dejal.

— Ne, nič zame, — je dejal mož.

— Če hočem s steklenicami sploh kaj početi, moram najprej odlepiti etikete z njih. To pa je vezano z velikimi stroški.

— No, pa po tri cente za steklenico, — sem dejal. — Ceneje res ne morem dati.

Naposled sva se zmenila za dva centa. Potter je bil zadovoljen.

— Dobro ste opravili, — mi je dejal Potter. — Tako bomo prejeli vsaj nekaj denarja, ki smo ga vložili v te vražje steklenice, zopet nazaj.

Naslednjega dne se je pojavil mož, ki je kupil steklenice, v skladišču z ročnim vozičkom. Naložil si je voziček do vrha in izginil. Drugi dan se je vrnil, zopet naložil svoj ročni voziček — in tako je teklo dan za dnem, teden za tednom.

Po približno treh mesecih me je Potter poklical k sebi.

— No, lepa zgodba s temi steklenicami, — mi je dejal.

— No, seveda, sem prikimal.

— Svinjska zgodba, — je nadaljeval Potter in glas mu je pričel drhteti. — Ali morda veste, koliko steklenic imamo danes, po treh mesecih, v skladišču?

Ne, tega pa res nisem vedel.

— Še takole šestdeset tisoč, — mi je dejal Potter.

— Kako je to mogoče? — sem dejal začudeno. — Saj vendar sam vidim, kako vsako jutro odveče poln voziček steklenic.

— Ze res, — je dejal Potter. — Kaj pa počne z njimi?

Tudi tega nisem vedel.

— To vam bom zdajle natanko povedal, — je dejal Potter z grozečim glasom. — Pravkar sem se prepričal. Mož in njegovi pomočniki nosijo steklenice nazaj v špecerijske trgovine, gostilne in kavarne, skratka povsod tja, kamor smo prej dobavljali našo limonado. In koliko dobijo za vsako steklenico? Dvajset centov kavicje.

— To se pravi, da zasluži pri steklenici osemnajst centov, — sem presenečeno vzkliknil.

— Tako je, — je nadaljeval Potter. — Kaj pa počno trgovine, gostilne in kavarne s praznimi steklenicami? Pošiljajo jih zopet v naše skladišče, kjer jih vaš trgovec s steklenicami naloži na svoj vražji voziček in jih odpelje. Kam? Zopet v špecerijske trgovine, gostilne in kavarne, odkoder jih pošljejo zopet k nam in odkoder jih zopet ta vražji trgovec...

Ze isti da sem pobral svoja šila in kopita.

IZREKI

Junak nas navdušuje, človek zanima. (Roux)

Vse ženske so rojene igralke, zlasti dobro znajo igrati navike. (Emerson)

Nobena knjiga ni tako slaba, da ne bi za kaj koristila. (Plinij)

Kultura ni nadomestek življenja, temveč njegov ključ. (Mallock)

Lepo v umetnosti je vedno resnično, toda resnično ni vedno lepo. (Rielschel)

Glas je cvet lepote. (Montaigne)

Zlato zmore veliko, lepota še več. (Massinger)

Najtrša srca je mogoče ganiti z lepoto. (Gourmont)

Manj ko je lepota oblečena, bolj je oblečena. (Fletcher)

Kaj je trše od kamna in mehkeše od vode! Pa vendar mehka voda izpodkoplje trd kamen. (Ovidij)

Niž ni lažje kot biti pošten, če smo bogati; težave se začno, ko smo siromašni. (Brueys)

Mnogim manjka samo denarja, da bi bili poštini. (Doss)

Na gospodarskem razstavišču v Ljubljani:

X. mednarodni sejem „Sodobna elektronika“

V vrsti sejmskih prireditev, ki se vsako leto zvrstijo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, zavzema posebno mesto mednarodni sejem „Sodobna elektronika“, ki ni edina tovrstna prireditev le v Jugoslaviji, marveč sega njen pomen tudi daleč po Evropi in ostalem svetu. Elektronika je tista čarobna beseda, brez katere si danes sploh ne bi več mogli predstavljati industrije na sodobni ravni in ljubljanski sejem „Sodobna elektronika“ se je v desetih letih razvil v mednarodno važnega propagatorja sodobnih proizvodnih načel.

Jubilejni X. sejem „Sodobna elektronika“ je bil slovesno odprt zadnjo soboto v navzočnosti visokih predstavnikov. Na njem je zastopanih 83 podjetij iz 15 držav, in sicer 27 domačih ter 56 tujih podjetij. Med tujimi državami sta posebno močno zastopani Italija in Zahodna Nemčija, ki igrata v svetu sodobne tehnike veliko vlogo. Sejem pa kaže uspešen razvoj tudi domače jugoslovanske elektronske industrije in vzbujajo splošno zanimanje zlasti proizvajalci obeh velikih podjetij elektroindustrije iz Niša in Kranja. Letošnji sejem dokazuje, da je Jugoslavija na nekaterih področjih elektronske industrije že dosegla povprečno svetovno raven tako po kakovosti kakor tudi po izboru svojih proizvodov.

Kakor vsako leto so v okviru sejma „Sodobna elektronika“ tudi letos razne strokovne prireditve, predavanja in posvetovanja, na katerih strokovnjaki primerjajo svoje izkušnje in razpravljajo o možnostih sodelovanja.

SPORTNI VESTNIK

HOKEJ NA LEDU

Prvi letošnji poraz Celovčanov

Tudi v drugi tekmi letošnje sezone celovški KAC ni razočaral svojih privržencev in je proti moštvu HC Cortina slavil lepo zmago 7:4 (1:2, 3:0, 3:2). Čeprav so italijanski gostje vodili že 2:0, Celovčani niso izgubili živcev in so posebno v drugem delu igre pokazali svojo premoč. Vendar pa tekma ni bila posebno lepa.

Toda v športu je treba računati tudi s porazi. O tem je Celovčane prepričalo vzhodnonemško moštvo Dynamo Berlin, ki si je v celovški Mestni hali priborilo sicer pičlo vendar zasluženo zmago 4:3 (2:1, 1:0, 1:2). Številni gledalci, čeprav s porazom domačega moštva niso bili ravno navdušeni, so bili s potekom igre zelo zadovoljni, saj sta obe ekipi pokazali res lep hokej.

Včeraj so imeli Celovčani v gosteh jugoslovansko državno reprezentanco (izid tekme ob zaključku redakcije še ni znan — op. ured.), proti kateri bodo nastopili tudi v Ljubljani in Zagrebu.

NOGOMET

Avstrija zgubila proti Irski

Polna optimizma je avstrijska državna reprezentanca prejšnjo nedeljo v prenapolnjenem dublinskem stadionu nastopila proti reprezentanci Irske. Igralci in tudi funkcionarji so bili takorekoč prepričani, da se bodo avstrijski nogometaši vrnili v domovino kot zmagovalci. Toda dobesedno zadnja minuta napete igre je odločila drugače, ko si je irsko moštvo z enajstmetrovko priborilo zmago v razmerju 3:2 (1:1). Do te usodne minute je potekala tekma precej izenačeno in bi se tudi končala neodločeno, če ne bi eden izmed avstrijskih igralcev v drugem polčasu »pomagal« Irskemu s tem, da je žogo zabil v lasten gol. Mnenja o enajstmetrovki, ki jo je sodnik prisodil le nekaj trenutkov pred koncem tekme, so bila v začetku precej deljena, vendar je televizijski posnetek igre jasno pokazal, da je sodnik pravilno ravnal.

S porazom proti Irski je bila Avstrija izločena iz tekmovanja za evropski pokal držav-

nih reprezentanc, ker se je prva tekma na Dunaju končala z neodločenim rezultatom 0:0.

Gradiščanska — Koroška 3:2

V okviru tekmovanja deželnih moštev sta se v nedeljo pomerili ekipi Gradiščanske in Koroške. Pred 3000 gledalci so domačini slavili prepričljivo zmago 3:0 (2:0), ki so jo v polni meri zaslužili, kajti bili so mnogo boljše kot gostje iz Koroške, ne samo po hitrosti, marveč tudi pri kombiniranju. 27. oktobra bodo imeli Korošci v gosteh gradiščansko moštvo, vendar povratna tekma le malo obeta, če pomislimo, da so v zaostanku kar za tri gole.

Sovjetska zveza premagala Italijo

Za prvo srečanje nogometnih reprezentanc Sovjetske zveze in Italije je vladalo izredno zanimanje in je Leninov stadion v Moskvi napolnilo dobrih 100.000 gledalcev. Domača ekipa je svojo premoč pokazala že v prvem polčasu, ko je dosegla dva gola in si s tem zagotovila zmago 2:0. Tekma je bila odigrana v okviru evropskega pokala državnih reprezentanc in se bosta obe moštvi srečali k povratni igri 10. novembra v Italiji.

KOŠARKA

Sovjetska zveza evropski prvak

Evropsko prvenstvo v košarki, ki je potekalo v poljskem mestu Wrocław, je bilo v znamenju vzhodnih držav. Naslov evropskega prvaka si je ponovno osvojila Sovjetska zveza, ki je v polfinalni tekmi prepričljivo premagala bivšega evropskega prvaka Madžarsko z rezultatom 89:51 ter v odločilnem srečanju zmagala z rezultatom 61:45 proti Poljski. V polfinale se je kvalificirala tudi Jugoslavija, ki je v tekmi za tretje mesto in s tem za brnasto kolajno slavilo zmago 89:61 nad Madžarsko.

Končna zvrstitev: 1. mesto in zlato kolajno Sovjetska zveza, 2. mesto in srebrno kolajno Poljska, 3. mesto in bronasto kolajno Jugoslavija, 4. mesto Madžarska, 5. Bolgarija, 6. Vzhodna Nemčija, 7. Španija, 8. Belgija, 9. Izrael, 10. Češkoslovaška, 11. Romunija, 12. Italija, 13. Francija, 14. Finska, 15. Turčija in 16. Nizozemska. Prvih šest ekip se je avtomatično kvalificiralo za prihodnje evropsko prvenstvo, ki bo leta 1965.

Ta teden vam priporočamo:

Iz zaloge starih knjig

- Louis Adamič: SMEH V DŽUNGLI, avtobiografija ameriškega priseljence, 416 str. pl. 58 šil.
● Anton Aškerc: PRIPOVEDNE PESMI, 164 str. ilustr. ppl. 15 šil.
● France Bevk: LJUDJE POD OSOJNIKOM — KRIVDA, 320 str. pl. 29 šil.
● Fran S. Finžgar: NJIJA, izbor črtic in novel, 460 str. pl. 34 šil.
● Anton Ingolič: VINSKI VRH, roman v dveh knjigah, skupno 516 str. ppl. 32 šil.
● Jože Pahor: POT DESETEGA BRATA, roman o Jurčiču, 384 str. pl. 25 šil.
● Ivo Andrič: PRIPOVEDKA O VEZIRJEVEM SLONU in druge zgodbe, 304 str. ppl. 14 šil.
● Henrik Sienkiewicz: KRIŽARIJI, roman v dveh knjigah, skupno 896 str. pl. 46 šil.
● Avgust Šenoa: PREKLETSTVO, zgodovinski roman iz 14. stoletja, dve knjigi skupno 812 str. ppl. 68 šil.
● Karl Benno von Mechow: ZGODNJE POLETJE, roman, 256 str. ppl. 24 šil.
● Blasco Ibanez: KRYAVE ARENE, roman, 360 str. pl. 34 šil.
● Alphonse Daudet: JACK, roman v dveh knjigah, skupno 444 str. ppl. 32 šil.
● Gustave Flaubert: VZGOJA SRCA, zgodba mladega moža, 456 str. pl. 26 šil.
● John Knittel: VIA MALA, roman, 540 str. pl. 58 šil.
● Theodore Dreiser: AMERIŠKA TRAGEDIJA, roman v dveh knjigah, skupno 844 str. ppl. 40 šil.
● John B. Priestley: DOBRI TOVARIŠI, roman, 820 str. pl. 32 šil.
● Jules Verne: POTOVANJE NA LUNO, utopičen roman, 352 str. br. 15 šil.
● Herbert Wendt: LADJA S PREKLETIMI, roman, 292 str. ppl. 26 šil.
● R. M. Wallisfurth: SOS — LETEČI KROŽNIKI, fantastičen roman, 216 str. ilustr. ppl. 15 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjino — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 19. 10.: 8.00 Ološki zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 13.05 Mozartova glasba — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Iz vseh dalin zveni — 16.55 „Zakonski spori morajo biti“ — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Filmska in gledališka kritika — 19.00 Šport — 20.15 Ekumenski koncil — 20.40 Orkestrski koncert.

Nedelja, 20. 10.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.40 Glasba Franza Liszta — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.00 Šport — 20.10 Kriminalna uganka „Kdo je storilec?“

Ponedeljek, 21. 10.: 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Kamorna glasba — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Ljudska glasba — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.30 Staroavstrijska slikanica — 21.15 Za mesto in deželo.

Torek, 22. 10.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Glasba, Carla Webra — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški visokošolski tedni — 16.00 Glasba zate — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Radijska igra — 21.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

Sreda, 23. 10.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.45 Michael Kuschel, mlad koroški pesnik — 16.00 Glasba za mladi — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Olimpijske igre 1964 v Innsbrucku — 20.15 Münchenske slavnostne igre.

Četrtek, 24. 10.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Glasba, Carla Webra — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški visokošolski tedni — 16.00 Glasba zate — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Radijska igra — 21.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

Petek, 25. 10.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.15 Kamorna glasba — 16.00 Operetni koncert — 18.00 Koroške pihalne godbe — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Biseri lepote — 20.15 Seine—Donava — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 19. 10.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Iz zakladnice avstrijske ljudske kulture — 13.20 Alkohol, prijatelj ali sovražnik — 13.30 Odmev iz Avstrije — 13.35 Agrarna politika — 14.00 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 15.15 Slavni umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Parada popevk — 17.10 Iz parlamenta — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Oddaja vicekancelerja — 19.35 Pozabljenosti, prijatelna bolezen — 20.15 Avstrijska Hit-parada.

Nedelja, 20. 10.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Glasbeni deseti — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Iz starih časov — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.00 Avstrijski teden — 18.25 Pozor, jezikovna policija — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Avstrijski teden knjige — 20.00 „Paganini“, Leharjeva opereta — 22.20 Pesmi z vsega sveta.

Ponedeljek, 21. 10.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 10.40 Kako nastane knjiga — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zaljubljeni gosti — 16.00 Ološka ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Avstrijski teden knjige — 20.00 Gledališka oddaja.

Torek, 22. 10.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Avstrijska in OZN — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Franz Lehar, mojster dunajske operete — 17.50 Esperanto — 20.00 Orkester dunajske Državne opere — 20.30 Straussov slavnostni koncert — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 23. 10.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Gershwinova melodije — 17.40 Hišni zdravnik — 19.30 Avstrijski teden knjige — 20.15 Vseh devet.

Četrtek, 24. 10.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 13.35 Operni koncert — 14.15 Znani orkestri — 14.35 Sodobna španska lirika — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Veselo in zabavno — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Avstrijski teden knjige — 20.00 Vindobona, prekrasno mesto.

TAUSCH

Altwellgestrick tauscht gegen neue Wolle! Musterkarte und Aufzahlungsbedingungen durch Tiroler Hauswolle, Wien V., Einsiedlergasse 50.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 19. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom ubuja mi spomin...

Nedelja, 20. 10.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 21. 10.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Kar po domače. 10 minut za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 22. 10.: 14.15 Poročila, objave. Koroški kulturni pregled. Slovenska umetna pesmi.

Sreda, 23. 10.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 24. 10.: 14.15 Poročila, objave. Beneški fantje igrajo in pojo.

Petek, 25. 10.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Oddaja Mladjevcev: „Novi človek, nov izraz“

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m. UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napetji za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 19. 10.: 6.10 Napotki za turiste — 6.20 Nadaljevni letaj angleščina — 8.05 Vedra melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola — 9.25 Skladbe za otroke — 10.15 Mali narodno-zabavni instrumentalni ansambli — 10.35 Tuji zbori nam pojo — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Amaterji pred mikrofonom — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.10 Portreti velikih pevcov — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Javna narodno-zabavna malineja — 21.00 Sobolni ples — 23.05 Prijeten konec tedna.

Nedelja, 20. 10.: 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Mladina poje — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnita, tovariši — 10.30 Glasba baročne dobe — 11.30 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 15.15 Glasba iz velikih oper — 16.00 Humoreska — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 17.05 Majhni zabavni ansambli — 17.15 Radijska igra — 18.02 Popularne skladbe s koncertnih odrov — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 „Saviljski brivci“, opera — 22.10 Zaplešite z nami.

Ponedeljek, 21. 10.: 8.05 Iz slovanske in romanske glasbe — 8.35 Slovenske narodne — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Iz opere „Majska noč“ — 12.25 Z vokalnimi narodnimi ansambli — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.45 5 knjižnega trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.10 Vedri zvoki — 18.45 Družba in čas — 20.00 Orkester Slovenske filharmonije — 22.10 Zabavni mozaik.

Torek, 22. 10.: 8.05 Domače viže — 8.30 Zabavni zbori — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz opere „Norma“ — 10.15 Pisana paleta — 10.40 Srbski skladatelji in izvajalci — 13.30 17 violin Velikega moskovskega gledališča — 14.05 Radijska šola: Narodne pesmi iz Koroške — 15.15 Zabavna glasba — 17.05 Koncert po željah — 18.25 Plesni orkester radia Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Kajkavske igre — 20.54 Mala revija zabavne glasbe — 21.20 Serenadni večer.

Sreda, 23. 10.: 6.20 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisani svet pravilj in zgodb — 9.25 Glasba ob delu — 10.15 Pesmi, ki so preživele narod — 10.45 Človek in zdravje — 13.30 Pesmi in plesi od severa do juga Evrope — 14.35 Znane in priljubljene — 17.05 Neznani Chopin — 18.10 Portreti partizanskih skladateljev: Radovan gobec — 18.25 Iz nordijskega sveta — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 „Veronika Deseniška“, opera — 22.10 Nočni kaleidoskop.

Četrtek, 24. 10.: 6.20 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Iz oper in baletov — 8.55 Radijska šola — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli zabavne glasbe — 10.15 Češko pihalne godbe — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.15 Turistična oddaja — 18.45 Iz parlamenta — 20.00 Koncert ob Dnevu Združenih narodov.

TELEVIZIJA

Sobota, 19. 10.: 15.00 Med cirkuško kupolo in manežo — 15.50 Mladi pevci — 18.33 Kaj vidimo novega — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 „Spremljivo vreme“, veseloigra — 21.20 Glasba z Broadwaya — 22.20 Poročila.

Nedelja, 20. 10.: 15.15 Konjske dirke — 17.00 Za otroke — 17.10 Svet mladine — 17.40 Zadeva z otrokom zakladov — 19.00 Sedem dni dogajanja — 19.30 Družina Leitner — 20.00 Poročila in športni komentar — 20.15 Prvo učenje — 21.35 Stališče: Kdar še nikdar ni bil pijan — 22.05 Poročila.

Ponedeljek, 21. 10.: 18.38 Najvišja železnica sveta — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 „Skrivnost belih čerit“, kriminalni film — 21.00 Športno omizje — 22.00 Poročila.

Torek, 22. 10.: 18.33 Balet — 19.00 V imenu človečanstva — 19.30 Poročila — 19.45 Theo Lingens — 19.55 Čas v sliki — 20.15 „Turandot“ — 21.35 Poročila.

Sreda, 23. 10.: 17.00 Pavliha — 17.55 Za družino — 18.33 Eden kot li in jaz — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Ameriška biografija — 21.15 Poročila.

Četrtek, 24. 10.: 11.00 Šolska oddaja: Združeni narodni — 12.00 Šolska oddaja: Mali svet velikih čudežev — 18.33 Holbein v Baslu — 19.00 Šport — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 „Veselo romanja“, prenos iz Löwingerjevega gledališča — 22.00 Poročila.

Hiša na podeželju, nova zgradba s 3 zaključenimi stanovanji, 1 gospodarsko poslopje, novo, ca. 2 ha zemlje na Spodnjem Koroškem S 295.000. Dopise pod »252.983« na ÖWG, Klagenfurt.